

אהר מועד

לדברי תורה וחסידות מרבתינו הקדושים מלעלוב

שיעורים בספה"ק אור החיים
מכ"ק מרן האדמו"ר שליט"א [313]
אמרי קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א [311]
דברות קודש משנים עברו [34] הרה"צ ר' **מנחם מנדל גולד** שליט"א אב"ד לובלין פרשת השבוע [1] מדור הניגונים [7] הרה"ג ר' **נח גולדברג** משב"ק **כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א** - עובדות וסיפורי צדיקים מתלמידי הבעש"ט [437] שיעורים בספר אור החיים ואלשיך הקדוש - הרה"ג ר' **אלימלך שטמר** [434] הרה"ג ר' **יוסף חיים גרינולד** - פרשת השבוע [435] הרה"ג ר' **יהודה אריה אשכנזי** - הלכות [436]

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שיחת קודש

"אין מקבלים תנחומין על החי" ימי בין המצרים תשע"ג

ואימתי? בשעה שאתם 'מתאבלים עליה', כי האבל והצער שאינם פוסקים, הם ההוכחה הגדולה ביותר שמדובר בצער על החי, ולא על המת.

וכן מציינו בספה"ק 'קדושת לוי, על לשון הפיוט לתשעה באב 'אלי ציון ועריה כמו אישה בצריה', דהנה האישה בשעת לידתה רבים ייסוריה, אך מיד כשתלד חולף הצער ובאה שמחה גדולה לכולם, וכך הוא גם צער הגלות, למרות שאנו רואים כעת רק את הצער והכאב, אמנם הקב"ה רואה את השמחה הגדולה המזומנת לבוא מיד אחריה, הוא ית' יודע שכל הצער והכאב אינם אלא זמניים, הקדמה לשמחה הגדולה שתהיה כשיבנה בית המקדש.

תשובתו של ירמיהו הנביא

והדברים מבהילים ומעוררים כל לב, בית המקדש הוא בבחינת 'חי' ועלינו להתאבל ולהצטער עליו כמתאבלים על החי, מתוך ידיעה מוחשית שבכל שעה הוא יכול להתגלות מחדש.

ובאמת שהוא מפורש בדבריו הקדושים של המגיד מקוזניץ זי"ע (יקר מפז, הפטרת ראה) שלפי האמת בית המקדש לא נחרב וטיטוס לא נכנס לתוכו, לפי שהקב"ה הגביה שתי המקדשים למעלה, והם רק דימו שהחריבו אותם. ולעתיד לבוא, עת יבוא הגואל, יוריד הקב"ה בית שני למטה, ובית ראשון יהיה למעלה, ויהיו מאירים זה נגד זה ולא ייחרבו עוד, עכ"ד.

והצער הם עצמם מקור לנחמה וחזוק, וכגודל האבל כך גודל הנחמה. ועל כן נחשב לנו יום תשעה באב, יום האבלות, ליום מועד, כי בו נשכיל ונדע שעתידינו אנו לחזור לקדמותנו כימי נעורינו.

לפי זה מובנים היטב דברי חז"ל 'כל המתאבל על ירושלים', מי שאינו מקבל שום תנחומים וממשיך להתאבל עליה, 'זוכה ורואה בנחמתה' הא גופא היא נחמה עבורו, האבל עצמו הוא 'אות חיים' ומעיד כי בית המקדש חי ועתיד להיבנות במהרה.

שישו אתה משוש

על זו הדרך מציינו עוד ב"חתם סופר" (חידושי הש"ס, בבא בתרא) שדקדק בלשון הפסוק 'שישו איתה משוש כל המתאבלים עליה', דהנה הפסוק פותח בלשון הווה, 'שישו איתה משוש', משמע שמדובר בו על זמן הגאולה כשירושלים תיבנה ותיכונן, אם כן צ"ב מדוע נאמר 'המתאבלים עליה', היה לו לומר 'כל אלו שהתאבלו עליה?' או לחילופין לכתוב בתחילה בלשון עתיד 'שישו אתה כל המתאבלים'.

ועל כך מתרץ החת"ס בשם הגאון רבי משה אלמושיניו זצ"ל ש'שעת האיבול הוא שעת השמחה', והיינו שבה בשעה שאדם מתאבל ומצטער על ירושלים עליו להתמלא שמחה, כי אלמלא עתידה ירושלים לחזור ולהיבנות, לא היה האבל מדאיב את נפשותינו והצער היה מתמעט ונשכח כמת מלב כדרך העולם. וזו כוונת הפסוק 'שישו אתה משוש' -

'כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה (בנחמתה)' (תענית ל, ב). ה"חתם סופר" (דרשות, ז' אב) מדקדק למה דיברה הגמרא בלשון הווה, למה לא אמרו 'זוכה ויראה בנחמתה' כשיבנה בית המקדש. ומתרץ החת"ס על פי מה שאמרו חז"ל שתשעה באב נקרא 'מועד' ומטעם זה אין אומרים בו תחנון, ולכאורה הדבר תמוה, וכי תשעה באב הוא יום מועד?

אך באמת, כותב החת"ס, הא גופא שאנו אבלים ומצטערים עד היום על החורבן, ועפעפינו יזלו מים על שבר בת עמנו, הוא כשלעצמו דבר פלא ואינו מובן מאליו. הרי מאז חורבן הבית חלפו כבר יותר מאלפיים שנה, ובמהלכם נשכחו מעמנו כל הטובות שהיו בימי הבית, וכבר אמרו חז"ל גזירה על המת שישתכח מן הלב, אם כן בדרך הטבע היה על האבל להתמעט ולהישכח.

אלא, העניין הוא שעבור עם ישראל חורבן הבית אינו בגדר מת שטבעו להשתכח מהלב, כי אם בגדר 'תנחומין על החי' שאינם מתקבלים. בשונה משאר אומות העולם שירדו מגדולתם ואין בליבם תקווה להשיב לעצמם את ימי תפארתם שחלפו, ומסיבה זו הם שוכחים את עברם כמת מלב, הרי שעם ישראל מאמין ומייחל בכל רגע ליום בו יירד הקב"ה וחומת אש סביבו ויבנה את בית המקדש.

וזו הסיבה לאבלות והצער הנמשכים עד היום, כי כאשר מתאבלים על אדם חי שיכול לשוב ולהתגלות בכל רגע נתון, לא שייך לשכוח ולקבל תנחומים. נמצא שהכאב

משך בעמ' הבא <<

לכבוד נשמת

כ"ק האדמו"ר מאשלג רבי יחזקאל יוסף הלוי זצוק"ל

בן כ"ק אדמו"ר רבי שלמה בנימין זצוק"ל נכד כ"ק האדמו"ר בעל הסולם זי"ע
נלב"ע ביום שבת קודש ד' אב תשע"ו

ובנותן טעם להוסיף את המסופר (מוכא ב'לב אליהו', שביבי לב, איכה) שהפילוסוף הגדול אפלטון בא לירושלים עם נבוכדנצר, לאחר החורבן עלה להר הבית ומצא שם את ירמיהו הנביא כשהוא מקונן בבכי על החורבן. שאל אותו אפלטון שתי קושיות: א. אתה הרי חכם שבישראל אם כן מדוע תבכה על חורבן עצים ואבנים. ב. לא מתאים לחכם כמוך לבכות על העבר, הרי בית המקדש נשרף ואיננו ומה תועיל בכייתך.

השיב לו ירמיהו: הנה אתה הוא פילוסוף גדול אך גם לך ישנם בוודאי שאלות שטרם באו על פתרונם. אכן, השיב לו אפלטון, בוודאי שיש לי שאלות שאני סבור שאיש בעולם לא יוכל להשיב לי עליהם. ביקש ממנו ירמיהו לשטוח בפניו את כל שאלותיו העמוקות, והוא השיב לו על כולן בזה אחר זה כלאחר יד.

כשמוע אפלטון את תשובותיו השתומם מעומק חכמתו, עד שתמה אם עומד מולו ילוד אשה. ויאמר לו ירמיהו דע לך שכל החכמה ששמעת עכשיו ממני מקורה הוא באותם עצים ואבנים ועל דא קא בכינא, זוהי התשובה על שאלתך הראשונה. ועל שאלתך השנייה לא אוכל להשיב כי עניין זה לא תוכל להבין, עכת"ד.

והנה לפי כל האמור לעיל מובן מהי התשובה על שאלתו השנייה, כי ירמיהו בוודאי לא היה כבוכה על העבר כפי שדימה אפלטון, בכיו היה בכי של געגוע לדבר חי וקיים, כאדם המתאבל ובוכה על אדם חי שרחק ממנו אך בכל רגע הוא יכול להימצא ולהתגלות, מתוך אמונה שלימה שבית המקדש עתיד לשוב ולהיבנות במהרה והחורבן אינו אלא זמני בלבד.

ואכן דבר זה לא יכול היה להסביר אפילו לחכם אומות העולם כאפלטון, שהרי הוא ראה רק את בית המקדש עומד בחורבנו הנראה לעיניים, ולא יכול היה להבין את האמונה המפעמת בלבו.

הבני עורר את השמחה

והנה איתא בגמרא שלהי מסכת מכות (כד): על רבי גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי עקיבא שהיו עולים לירושלים, "כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם, כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים התחילו הן בוכין ורבי עקיבא מצחק. אמרו לו מפני מה אתה מצחק, אמר להם מפני מה אתם בוכים.

אמרו לו: מקום שכתוב בו 'והזר הקרב יומת' ועכשיו שועלים הלכו בו, ולא נבכה. אמר להן לכך אני מצחק דכתיב 'ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו', וכי מה ענין אוריה אצל זכריה, אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני? אלא תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה.

באוריה כתיב 'לכן בגללכם ציון שדה תחרש וגו'', בזכריה כתיב 'עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים', עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת בלשון הזה, אמרו לו עקיבא ניחמתנו עקיבא ניחמתנו, ע"כ.

ובמהרש"א הקשה וז"ל, יש לדקדק שהרי הנביא היה מצטער על זה שנאמר 'על זה היה דווה ליבנו וגו' על הר ציון ששם שועלים הלכו בו, ומה ענין שתי הנבואות של אוריה וזכריה זה לזה, דהרבה נביאים ניבאו זה בפורענות וזה בנחמות ירושלים, עכ"ל ועיין בדבריו מה שתירץ.

ועוד יש לדקדק במעשה זה, הרי רבי עקיבא עצמו קרע את בגדיו בצער כשהגיעו להר הצופים, אם כן מדוע כשהגיעו להר הבית והתחילו הן בוכין העלה בת שחוק על שפתיו, מה נשתנה כאן ממה שהיה קודם?

אכן לפי כל האמור יבואר היטב, דהנה בשעת מעשה זה כבר עברו שנים רבות מאז

החורבן, ובדרך הטבע היה על הצער והכאב לדעוך, ואף על פי כן כשראו התנאים את הר הבית בשממונו הזדעזעו ופרצו בבכי כאילו זה עתה אירע החורבן. הבכייה הזו היא שגרמה לרבי עקיבא לשמוח, כי היא הוכיחה שבית המקדש עדיין חי וקיים ואינו כמת הנשכח מלב.

וזהו שאמר להם רבי עקיבא, עכשיו שראיתי את גודל כאבכם לנוכח התגשמותה של נבואת אוריה, הרי זה מעיד שבית המקדש חי ועתיד להיבנות מחדש, והא ראייה שאינכם מקבלים עליו תנחומים כדרך העולם, אם כן בידוע שנבואתו הטובה של זכריה שהתנבא על הגאולה תתקיים. ועל כך השיבו לו חבריו: עקיבא ניחמתנו עקיבא ניחמתנו.

לששון ולשמחה ולמועדים

והנה צדיקים היו אומרים (הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע) 'כמה נאה ויאה לישראל שהצום הרביעי והחמישי יהיו לששון ולשמחה ולמועדים טובים, י"ז בתמוז יהיה יום טוב ראשון של חג ותשעה באב אחרון של חג ושלושת השבועות ימי בין המצרים יהיו כחול המועד ארוך ביניהם'. ויש שאמרו בנוסח אחר (מוכא בשם הרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורא זי"ע) שתשעה באב יהיה יו"ט ראשון של חג וי"ז בתמוז אחרון של חג, וכל הימים שבין ימים חול המועד.

וזקה"ק הרבי מלובלין זי"ע אמר פעם בליל שבת חזון שהינו צופה ורואה כבר איך בני ישראל יושבים בליל תשעה באב בשולחן הסדר ואומרים בהתרוונות הנפש 'ותיתן לנו ה' אלוקינו את יום תשעה באב הזה לששון ולשמחה'. יעזרנו השי"ת שנזכה עוד בזו השנה לקדש על הכוס בליל תשעה באב, ולומר 'ותיתן לנו ה' אלוקינו את יום תשעה באב הזה לששון ולשמחה', אכ"ר.

(ראש חודש אב, בני ברק תשע"ג)

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ומהגר"א מוילנא זי"ע איתא כי בתיבת 'סיום' יש דבר נפלא והוא שכל אותיותיה הנגלות והנסתרות שווים המה בגימטריא, היינו דאות ס' נכתבת במילוי סמ"ך, ס' הוא שישים, ומ"ך הוא ג"כ שישים, וכן יו"ד, י' הוא עשר, ואותיות ו"ד הוא ג"כ עשר, וכן ו"ו, ומ"ם, שכל אותיותיהן עולות למספר אחד.

והרמז הטמון בזה שבסיום מסכתא כל המשתתפים שווים לטובה, הן הנגלה, היינו מי שסיים את המסכתא בפועל, והן הנסתרת, מי שלא סיים בפועל אך משתתף בשמחת הסיום, שהריהו כבעל השמחה ממש.

מצוה בסיום מסכתא הוא בגמ' שבת (ק"ח ב) "ואמר אביי תיתי לי דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה עבידנא יומא טבא לרבנן", והמהרש"א על אתר מדייק דהנה פתח ב'צורבא מרבנן' היינו תלמיד חכם אחד, וסיים ב'יומא טבא לרבנן' שעשה יומא טבא לכל הלומדים.

ומבאר המהרש"א דאמנם כן, כאשר ראה אביי את אחד התלמידים המופלגים שהשלים ולמד את כל המסכתא כולה, אז היה עושה יומא טבא וסעודה לכל התלמידים, גם לאלו שלא סיימו המסכתא, כאילו ראה שכל התלמידים סיימו המסכתא, ע"כ.

אמרי קודש

שוה"ט ה' אב היכולא קדישא של האריז"ל צפת, תשפ"א

לאחר עריכת הסיומים פו"א:

זקני הרה"ק מלובלין זי"ע מעורר (בספה"ק 'דברי אמת', איכה) דהנה נפסק בשו"ע דבסעודת ברית מילה בתשעת הימים אין רשאי להיות רק מניין, אבל בסיום מסכתא שעושין באלו הימים יכול להשתתף כל אחד, ולא נאמר בזה אף הגבלה, ומבאר בעומק דהנה התורה הוא התיקון של אלו הימים והחורבן היה על עזבם את תורת, יעו"ש.

ונ"ל עוד לבאר, דהנה מקור עשיית סעודת

ולפי כל זה אמרתי ליתן טעם כמה שעורר זקני הרבי מלובלין ז"ע, דבסעודת ברית מותר להשתתף רק מניין אנשים, אבל בסיום מסכתא אין שום הגבלה, משום שבברית רק אבי הבן וכו' הוא בעל השמחה, אבל בסיום מסכתא כל אחד ואחד שמשותף נחשב כבעל השמחה בעצמו, ועל כן אין בזה שום קצבה.

סיום מסכתא בתשעת הימים

והנה ידוע שנהגו צדיקים וחסידים מקדמת דנא לערוך סיום מסכתא בתשעת הימים, והתבוננתי בזה מה טעם הדבר שהידרו לעשות סיום דווקא באלו הימים, ועלה בדעתי ע"פ דברי ה'מאור ושמש' (ליקוטים), מסכת שבת) שמבאר דברי הגמ' הנ"ל "כי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה עבידנא יומא טבא לרבנן".

ותמצית דבריו דהנה בכל יום טוב יורדים השפעות מלעילא לישראל, בפסח יורדים השפעות של רחמים וחסדים, וכן בסוכות, כל יו"ט יש לו השפעות טובות המיוחדות לו, וכאשר יהודי מסיים מסכתא אז נעשה 'יומא טבא', שנפתחים שערי שמים ויורדים בזכותו השפעות טובות והמתקת הדינים.

והנה החידושי הרי"ם ז"ע מביא בשם הרבי ר' בונם ז"ע הטעם שזמן סעודה ג' בשבת נקרא 'רעוא דרעוין', דהנה מצינו בכתבי האריז"ל בעל ההילולא שדין שנמתק ונהפך לרחמים, אזי הם רחמים יותר גדולים מרחמים שהיו מעיקרא.

והנה ידוע שזמן המנחה בכל יום הוא זימנא דדינא, אבל בשב"ק דכל דינין לא שלטי בה אזי נמתק הדין ונהפך לרחמים, ועל כן דווקא בשעת סעודה ג', מתגברת מידת הרחמים ביותר ועל כן נקראת 'רעוא דרעוין'.

וידוע מה שכתב ה'שם משמואל' (מסעי) בשם זקני היהודי הקדוש ז"ע שבשלושת השבתות של בין המצרים, כל השבת הוא 'רעוא דרעוין', כי בין המצרים הם ימי דין ובהגיע השבת קודש מתהפכים לרחמים, עכד"ק.

ובזה יבואר היטב מה שהיו מהדרים צדיקי וחסידים קמאי לעשות סיומי מסכתא באלו הימים, כי לעשות 'יומא טבא', להוריד משמים השפעות טובות של רחמים וחסדים, בעצם ימי הדין של תשעת הימים הרי זאת המתקת הדינים הגדולה ביותר ששייך, דאין לך היפוך מידת הדין לרחמים גדול יותר מעשיית יום טוב בימים אלו.

ומאחר שדין הנהפך ונמתק לרחמים גדול יותר מרחמים דמעיקרא כאמור, על כן גדול כוחם של הסיומים באלו הימים לעורר

ולהשפיע השפעות טובות של ישועות וחסדים טובים בבני חיי ומזוני רוויחי ובכל העניינים, אכ"ר.

והורה אד"ש לזמר ניגון לכבוד הסיום, וזימרו 'אשרי מי שגדול בתורה'.

אין לנו שיור רק התורה הזאת

"כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה" (תענית כט א). הנה בטור ובשלחן ערוך (אורח חיים, סימן תקנ"א) הביאו להלכה רק האי פלגא ד'משנכנס אב ממעטין בשמחה', ואילו אידך פלגא 'משנכנס אדר מרבין בשמחה', הא לא הוזכר להלכה כלל, ויש להבין טעם הדבר.

ואמר בזה כ"ק אאדמו"ר ז"ע בהקדם מה ששמע מפי הרה"ח ר' יוסף טורנער (קורנפלד) שבבעלזא הקפידו על מנהג יותר מהלכה, שכן מצינו ש'מנהג עוקר הלכה' (עיין ירושלמי יבמות טו, א; ב"מ כז, ב). ובטעם הדבר אמר הרה"ק השר שלום מבעלזא ז"ע, לפי שכאשר נמנע מאדם לקיים מצוה הכתובה בתורה, עדיין יש לו תקנה בזה שיעסוק בתורה בעניין זה.

והיינו כמאמר הכתוב 'ונשלמה פרים שפתינו', שכאשר אדם עוסק בלימודו באחת המצוות שבתורה, מעלה עליו הכתוב כאילו קיימה בפועל. אמנם תקנה זו מועילה רק במצוות והלכות הכתובים בתורה, אבל מנהגי ישראל שעוברים מדור לדור ואינם כתובים בטור ובשלחן ערוך, בהם לא שייכת עצה זו ועל כן הדרך היחידה היא לקיימם בפועל.

לפי זה מובן מה ראו הפוסקים לקבוע להלכה דווקא הא ד'משנכנס אב ממעטין בשמחה' - כדי שניתן יהיה לצאת חובת הלכה זו בלימוד בלבד, ולא אך על ידי קיומה למעשה. ומטעם זה לא כתבו להלכה 'משנכנס אדר מרבין בשמחה', כדי שתהא חובה זו כמנהג בעלמא שאותו יש לקיים הלכה למעשה, עכד"ק.

גדולה תורה

וגדולה מזו אמרו בגודל עסק התורה, שאף שבימים אלו שמראש חודש אב אסרו לאכול בשר ולשתות יין מפני אבל החורבן, עם כל זה הותרו אלו עבור העוסקים בתורה, כי בתורה הקדושה ולומדיה אין האבלות והחורבן תפיסא ביה כלל, התורה שמחה ומאירה ללומדיה בכל מצב ובכל עת.

ועובדא הוה אצל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא

ז"ע שהורה פעם להכין סעודה עם בשר ביום ה' חודש אב, יומא דהילולא של רבנו האר"י ז"ל. בתוך הסעודה אמר הגה"ח רבי חנוך דב פאדווא ז"ל גאב"ד לונדון, כי מן הסתם הוכנה הסעודה לכבוד ההילולא. כששמע זאת הרה"ק מבעלזא אמר שבאמת לא לכך הייתה כוונתו בסעודה זו.

ואמר שאביו הרה"ק מהרי"ד ז"ע היה נוהג לעשות סיומי מסכת בכל הימים מראש חודש אב עד תשעה באב, ובסעודת הסיום אכלו בשר ושתו יין, וטעמו ונימוקו עמו שזהו שהרי טעם האיסור לאכול בשר ולשתות יין בימים אלו הוא מפני אבל החורבן, ובעריכת הסיומים בימים אלו מראים אנו שבתורה הקדושה אין חורבן ח"ו.

אין שיור רק התורה

וראיתי מעשה רב מהרה"ק הדברי חיים מצאנז ז"ע שפעם בתשעת הימים הזדמנו לביתו כמה תלמידי חכמים גדולים, והורה לערוך לכבודם סעודה עם בשר ויין, והשתתפו בה כל הנאספים שם.

והדברים מפורשים בדברי היעב"ץ (סידור בית יעקב, הלכות בין המצרים, אשנב ב אות י"ח) שהמקבל אורח תלמיד חכם בביתו יומא טבא הוא עבורו, ואין לך סעודת מצוה גדולה מזו, שהרי הנהגה מסעודה שתלמיד חכם נהנה בה, כנהנה מזיו השכינה (ברכות סד, א) וגדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני השכינה.

וכותב היעב"ץ בזה"ל, ועל כן אם החכם האורח הבא לאכול בשר מפני חולשא דאורחא, נראה לי להתיר לבעל הבית לאכול עמו בשר ולשתות יין, וקרוב בעיני להתיר לזמן אפילו כל הלומדים והחכמים שבעיר להסב עמו לכבודו, ולא ימלט משמועות חידושי תורה, והרי זו סעודת מצוה כפולה וכו', והוא שיהיה חכם גדול, ע"כ.

ונפלאים הם דברי זקה"ק היהודי הקדוש מפרשיסחא ז"ע שעל ידי חביבות עסק התורה איננו חשים בצער החורבן, כי בזכותה יכולים אנו גם כיום לזכות לכל המדרגות שהיו קודם, ובזה ביאר את לשון הפיוט בסליחות 'העיר הקודש והמחוזות היו לחרפה ולביזות, וכל מחמדיה טבועות וגנוזות, ואין שיור רק התורה הזאת'.

והיינו שאף לאחר שעיר הקודש נהפכה לחרפה וביזות ובית המקדש עומד בחורבנו, הרי שבתורה הקדושה אין חורבן, היא נשתיירה לנו בשלמותה וכאשר עוסקים בה בשמחה וחביבות אין כל מקום לצער ואבלות.

(ה' מנחם אב תשע"ה, עיה"ק צפת ת"ז)

צו השעה • הפעם יותר מתמיד שותפים לאהל מועד!

"איך בין א ירושלימער"

סיומה של תקופה ♦ יריעה מיוחדת על משכנות קדשו של רביה"ק אדמו"ר ה'ברכת משה' זי"ע לאורך שנות הנהגתו בקודש ♦ פרק מיוחד מפי הרה"ח ר' שמחה קרקובסקי שליט"א נאמן בית רבזה"ק {פרק שנים עשר בסדרה}

שיחת פלאים בליל פורים

באותה שנה היה בירושלים 'פורים המשולש'. ביום חמישי בלילה ירד רבינו לקריאת המגילה בבית המדרש ברח' צפניה, לאחר קריאת המגילה נטל ידיו וערך את שולחנו הטהור לכבוד היום.

היה זה טיש נדיר, שכן בכל השנים לא ערך רבינו את שולחנו בליל פורים, ומספר הרה"ח ר' שמואל פרוש שליט"א, שבמהלך הטיש נכנס להיכלו של רבינו יהודי מבני הפרושים, רבינו פנה אליו ושאלו לאיזה קהילה הוא משתייך, והשיב אותו יהודי שהוא 'בריסקער'.

לשמע תשובתו נענה רבינו בחריפות גדולה "הרב מבריסק הגר"ז זצוק"ל היה 'רא שמים' עצום, המצות שלו בפסח היו שרופות מרוב יראת שמים, האם אצלכם גם נדבק מה'יראת שמים' שלו..."

ממשיך לספר הרה"ח ר' שמחה שליט"א: לאחר שנסתיים השולחן הטהור נכנסנו לקודש פנימה, לחדרו של רבינו בביתו בקומה השנייה, הרה"ח ר' יום טוב שליט"א ואני, להיפרד מהרבי בטרם נסיעתנו בחזרה לבני ברק.

באותו מעמד פנה אלינו הרבי במילים אפופות רז, שלא מעלמא הדין, וכה היו דבריו:

"א מאהל שלאגט זיך א א שוואכער מיט א שטארקער - לפעמים ניטשת מערכה בין חלש לבין גיבור, החלש פוחד להכות את החזק, שכן הוא מפחד מנחת זרועו, מה הוא עושה? נותן לו מכה ותוך כדי הוא כבר חושב איך לברוח ולהתרחק.

"נו" הפטיר רבינו, "וואס ארא פנים האט שוין אזא קלאפ וואס מטראכט צו אנטלויפן - וכי איזה פנים יש לה, כמה חזקה כבר יכולה להיות מכה כזו שניתנת מתוך פחד ורצון לברוח..."

"אמנם", סיים רבינו, "א מאהל טראכט ער איך קוק נישט אויף זיך - לפעמים מקבל החלש החלטה נחושה להפסיק לדאוג ולחשוש מה יעלה בגורלו, ובלבד שיעלה בידו להנחית מהלומה אחת ניצחת על החזק", ומיד נענה רבינו "א גוטן פורים א גוטן פורים א גוטן פורים".

הייתה זו שיחה עלומה שבאותה שעה לא הצלחנו לרדת לעומקה, אך כעבור כמה חודשים ספורים התברר למפרע למה רמזו דבריו הטמירים של רבינו.

שבת לאחר ל"ג בעומר

את חג הפסח עשה רבינו בביתו בבני ברק, ברח' ירושלים 6, שם הייתה לו כידוע דירה מיוחדת לפסח בקומת המרתף, שהייתה נעולה כל השנה ורק בפסח היו משתמשים בה.

לאחר חג הפסח נסע למעונו בעיה"ק טבריה שם נשאר עד ל"ג בעומר. אגב מדי דברנו על ביתו של רבינו בעיר טבריה, הנני נזכר כעת בעוד פרט מופלא:

כי התקנת עירוב היא סגולה לזש"ק, וסיפר לי שלהרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זי"ע הגיעו פעם זוג יהודים שלא זכו לזש"ק במשך שנים רבות, הורה להם הרה"ק משינאווא לעסוק בתיקון ה'עירוב' ועל ידי זה יפקדו בילדים, והתבטא הרה"ק בלשו"ק, בלשון נופל על לשון, "אז ס'איז דא עירוב טראגט מען - כשיש עירוב אפשר לטלטל (טראגן באידיש משמעותה גם הריון)..."

ואכן הבאתי אז מומחה מיוחד לעירובין מבני ברק שהגיע במיוחד לעין גדי להתקין עירוב מהודר סביב כל המתחם בו שהה רבינו.

בליל שבת קודש, בשעת ליל מאוחרת, בטרם היה נכנס לבית המדרש להתפלל קבלת שבת ומעריב ולערוך את שולחנו לפני ה', היה רבינו נוהג תמיד ללכת לטבול במקווה.

אף כאן, בשהותו בים המלח, לא שינה רבינו מדרכיו בקודש ובליל שבת קודש נענה שהוא הולך לטבול במי ים המלח. כששמעתי מרבינו שברצונו לטבול כעת, באישון ליל, בים המלח, חששתי מאוד, רבינו כבר התקרב לשנת השמונים לחייו, הרבתי עוז ואמרתי לרבינו שהנני חושש שילך לטבול, אך רבינו לא ויתר והלך לטבול בים המלח.

מיד לאחר מכן נכנס לחדר בו התקיימו התפילות והחל להתפלל קבלת שבת ולאחר מכן ערך את שולחנו הטהור, וזכרני שהרה"ח ר' שלמה מרזל ז"ל שהיה שם הפליא והתפעל עמוקות מעבודתו של רבינו.

שהרי בדרך כלל, אדם הטובל במי ים המלח חייב לשטוף עצמו כהוגן ממי הגופרית והמלח הנדבק לעור, ואילו רבינו שכל עורו היה מלא פצעים וסדקים, פלאי פלאים, הוא טבל בים המלח ונסתפג, ומיד פנה להתפלל ולעבוד עבודתו בקודש, 'כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמרא סיעייה'.

באותה שבת הגיע הרה"ח ר' יום טוב קראסניאנסקי שליט"א מבני ברק להסתופף בצל רבינו. בהיכנסו בערב שבת אל רבינו לקבל שלום שאל אותו רבינו 'האם כבר עשיתם משהו לשבת' ואמר לו שילך ויסייע בהכנת הדגים לשבת.

היו אלו דגים שהגיעו בשלימותם והיו צריכים לנקותם ולקלף את מהם את הקשקשים, ר' יום טוב לא היה כ"כ מנוסה בעבודה זו ולא מעט קשקשים נשאו על הדגים. בליל שבת קודש כשהביאו את הדגים לשולחן הטהור של רבינו, הרגיש רבינו בכך ונענה בחיך, היה לו עניין לומר מילתא דבדיחותא:

"אז יום טוב מאכט די פיש זעהט מען אז סאיז כשר - כשר' יום מכין את הדגים רואים וניכר עליהם שהם כשרים, שיש להם סימני הטהרה סנפיר וקשקשת"..." אכן מיד לאחר מכן פייס את ר' יום טוב שליט"א ונתן לו את העין של הדג לשמירה.

שלוש שנים הייתה תקופת שבתו של כ"ק מרן אדמו"ר ה'ברכת משה' זי"ע בעיה"ק ירושלים ברח' צפניה, עד שהגיע פרק זה לסיומו בפתאומיות, למגינת כל לב, עת קיבל רבינו את השיתוק ל"ע למחרת חג השבועות תשמ"א.

את השתלשלות העניינים בחודשים האחרונים שחתמו את אותה תקופה נאדרה בקודש, הרמזים והשיחות הטמירות שנשמעו מפי רבינו והובנו למפרע, שומעים אנו בשיחה מיוחדת מפי הרה"ח ר' שמחה קרקובסקי שליט"א נאמן בית רבזה"ק:

חודש אדר א': עין גדי

בחודש אדר א' תשמ"א שהה הרבי זי"ע כשבועיים ימים ב'עין גדי' שליד ים המלח, לשם נסע כדי להקל מעט את ייסוריו הנוראים עקב מחלת העור הקשה שממנה סבל שנים רבות.

רבינו, כפי שהוזכר, לא אבה למרוח על עורו משחות, כי אם בשני מקומות בלבד: במקום הנחת תפילין של ראש ושל יד, כדי שלא יהיה חשש של חציצה, הדבר היחיד שניאות לעשות למען רפואתו הייתה הנסיעה למרחצאות 'אל חמה' ו'עין גדי' בים המלח ששייכו קמעא את ייסוריו.

לקראת אותה נסיעה שכרנו עבור רבינו מתחם מסוים על חוף ים המלח, מרחק נסיעה של דקות בודדות מאזור המרחצאות, שם היו שם מעין יחידות, מעין קראוונים, להשכרה. הרבי ב"ה נהנה מהמקום שהיה על טהרת הקודש ויכול היה לעבוד שם את עבודתו ביישוב הדעת.

כבר סיפרנו שלאחר כמה ימים קרא לי הרבי ואמר שהוא מאוד מרוצה מהמקום, אבל "איך יכול יהודי לפרגן לעצמו להיות מרוצה לבד? בלי שעוד יהודים ייהנו עמו" ואז הורה לי שאשכור על חשבוננו עוד כמה קראוונים ואביא את שלושת החסידים החשובים, רבי משה אדלר רבי משה ברח"ד הויזמן (שהשבוע ח' אב חל יום הארציטי) ורבי שלמה מרזל, שלושתם היו גאונים ותלמידי חכמים מרוממים שהתאלמנו באותה תקופה, וביקש רבינו לשמחם ולהביאם לשם.

באותם תקופה ישנתי יחד עם רבינו באותו קראוון, כשקיר עץ דקיק מפריד בין החדר שלי לחדרו של רבינו. והנה באחד הלילות, בשעה שתיים בלילה, כשכל המתחם היה אפוף דממה, שומע אני להפתעתי את קולו של רבינו כשהוא פונה לעצמו "חכם, חכם (בח' וכ' חרוקות, ביטוי שהיה משתמש בו רבינו לתוכחת מוסר), גענוג געשלאפן - ישנת מספיק..." ומיד קם רבינו והחל בעבודת יומו.

א שבת אין עין גדי

שתי שבתות עשה רבינו ב'עין גדי'. לקראת השבת הראשונה קרא לי רבינו והביע בפניי את רצונו שאדאג להתקין 'עירוב' לשבת קודש לאזור בו אנו נמצאים, באותו מעמד הוסיף רבינו באוזניי

הבית שנרכש עבור רבינו בטבריה היה בית חד קומתי, לאחר שנכנס רבינו לגור בו ביקש ממני אם אפשר לבנות מדרגות מיוחדות לעלות לגג, בהטעימו כי כאשר יעלה לגג יתחייב לעשות שם מעקה.

ושלח אותי אז אל מרן בעל ה'שבט הלוי' זצוק"ל לשאול פרט מסוים לגבי עשיית הברכה, והתברר אז שכל רצונו בבניית המדרגות לגג, הייתה כדי לזכות לקיים בעצמו מצוות 'ועשית מעקה לגגך'.

אותה שנה חל ל"ג בעומר ביום שישי ערש"ק. בשבת קודש שלאחריה נשארו חסידים רבים בטבריה והייתה זו שבת יוצאת דופן, הרבה שינויים היו אז בהנהגתו של רבינו.

וכך מתאר המשב"ק הרה"ח ר' יצחק יחזקאל קאפ שליט"א שזכה לשמש במסירות את רבינו: בליל שבת קודש אמר רבינו למשמשים בקודש שלא ישארו אותו לבד, בלכתו למקווה בליל שב"ק אמר למשמשים שלא ינעלו את הדלת, והוסיף שיעמדו בדלת שיהיה 'שומר'.

בשעת ליל מאוחרת מאוד, יותר מכרגיל, בסביבות השעה שתיים וחצי בלילה נכנס רבינו לתפילת מעריב וערכת השולחן הטהור, הוא קידש וערך בזריזות את השולחן, ובעת השוה"ט אמר כמה פעמים בלשוה"ק "לא לבלבל אותי, לא לבלבל אותי". הייתה זו שבת מתוחה שלא זכורה עוד כמוה.

ריקוד "עליונים ששו", חג השבועות תשמ"א

כמה ימים לפני חג השבועות עלה רבינו לעיה"ק ירושלים, בערב החג נענה שברצונו לנסוע לבית החולים 'הדסה' לעשות ביקור. כסבורים היו המשמשים שברצונו לבקר שם חולה, אך למרבה הפלא לא זו הייתה כוונתו.

רבינו נסע לביה"ח הדסה עין כרם, בהגיעו לשם יצא מהמכונית והסתכל סביבו כמה רגעים, כבוחן את פני המקום, מיד לאחר מכן נכנס חזרה ונסע משם.

בחודשים האחרונים לפני שקיבל רבינו את האירוע, הלך לבקר כמעט את כל צדיקי הדור, והתבטא אז שלקח על עצמו 'עבודה' בעניין זה.

בין היתר רצה מאוד לבקר אצל כ"ק האדמו"ר מבוהוש ז"ע, משלא הסתייע בידו להגיע בעצמו, ביקש ממני ללכת אל הרבי מבוהוש ולהזכירו לפניו, ודיבר אז מאוד בגדלותו של הרבי מבוהוש, על מסירות הנפש שהייתה לו בתקופת השואה להצלת יהודים, להחיות עם רב.

אחד מביקוריו של רבינו היו אצל כ"ק האדמו"ר ה'חלקת יהושע' מביאלא ז"ע שבאותה תקופה כבר היה משותק בחלק מגופו, ומספר המשב"ק הרה"ח ר' נח גולדברג שליט"א כי בטרם נכנס אליו רבינו נענה באוזני המשמשים בקודש כי אין ברצונו להאריך אלא כל מטרתו היא "לראות איך יהודי עובד את הרב"ש"ע במצב שלו - ו י א איד דינט דעם באשעפער אין אזא מצב..."

בשלושת ימי הגבלה נהגו רבוה"ק ללכת להתפלל בקבר שמעון הצדיק, אך באותה שנה לא הספיק רבינו ללכת כמדי שנה בשלושת ימי הגבלה, והלך בבוקר ערב חג השבועות לקבר שמעון הצדיק.

כשהגעתי בערב חג השבועות לירושלים עיה"ק נכנסתי לקודש פנימה לקבל שלום, ונענה לי רבינו "בשבת קודש לא ישנתי בכלל, חוששני שמא לא יעלה בידי להישאר ער כל ליל שבועות..." בשמעתי זאת נענית לרבינו כי הנה יש

עוד זמן עד 'הדלקת נרות', אולי ילך רבינו לנוח קמעא ואני אכנס להעירו לפני השקיעה.

"זוהי עצה טובה" נענה רבינו ויצאתי מהחדר. כשנכנסתי בעת הדלקת נרות מצאתי את רבינו ער בחדרו. בליל חג השבועות ערך רבינו את עבודתו כרגיל, ואכן במוצאי חג השבועות הביע את אושרו ושמחתו שב"ה לא אחזתו שינה ולו לרגע אחד בליל שבועות.

באמצע הלילה ערך את שולחנו הטהור, לאחר הטיש קם רבינו ויצא בריקוד בשירת 'עליונים ששו', היה זה ריקוד נלהב ונשגב ביותר, הכול רואים כי רבינו מתעלה טפח מעל הקרקע, כלשון הפיוט 'מאוד נתעלה'... איש מקהל החסידים לא העלה אז בדעתו שזהו למעשה הריקוד האחרון של רבינו בהאי עלמא.

לאחר שהלך רבינו לטבול בעת 'קדושתא דצפרא', מתאר הרה"ח ר' שמואל פרוש שליט"א, חזר לבית המדרש והתיישב במקומו והתחיל לומר את ה'תרי"ג מצוות' כדרכו בקודש בשעה זו, והיה זה מעמד שעשרה קבין של יופי רוחני נסוכים היו עליו, לא שייך לתאר את החן והשלווה המופלאה שהייתה נסוכה על רבינו באותה שעה שישב ואמר בנעימה את התרי"ג מצוות בעת עלות השחר של חג השבועות, כשפניו מאירות ומבהיקות כזוהר הרקיע.

למחרת, מספר הרה"ח ר' שמחה שליט"א, לפני הצהרים של חג השבועות בהיותי בקודש פנימה פנה אליי רבינו ואמר לי בלשון הקודש, כדרכו באמצע אמירת תהילים, "אני מקבל על עצמי יותר מדי!"...

אמירת ה'אקדמות' באותו חג השבועות הייתה אף היא מופלאה ביותר, רבינו קרא את הפיוט 'מיט א קאכעניש', באש ובהתלהבות.

סימנים מדאיגים בשוה"ט במוצאי שבועות

לפנות ערב של חג השבועות נכנס רבינו לערוך את שולחנו הטהור לכבוד החג, במהלך השוה"ט החלו להיראות שינויים וסימנים מדאיגים בהתנהלותו של רבינו.

בתחילת ערכת השולחן פנה ושאל היכן יושב החסיד המפורסם הגה"ח חיים אשר לדרמן זצ"ל, זאת בשעה שהוא ישב בצד השמאלי של השולחן. כאשר זימרו את הפיוט 'אתה נגלית' ניכר היה שקשה לרבינו למקד מבטו בסידור ולקרוא באותיותיו.

הכל חשו כי דבר מסוים מתחולל, אלא שאיש לא תיאר לעצמו עד כמה חמור המצב. אני כשלעצמי, מציין רבי שמחה שליט"א, נזכרתי באותם רגעים מיד באותה שיחה מרעידה שערך עמי רבינו כמה חודשים קודם לכן, בימי החנוכה, בטבריה, בהתבטאו מפורשות בפניי: "ליבי אומר לי שהנני עומד לקבל שיתוק בחלק השמאלי של הגוף"... למותר לתאר את גודל החרדה שאחזה בי לנוכח הסימנים המדאיגים שניכרו בשוה"ט.

לאחר השוה"ט התפלל רבינו מעריב, לאחר הבדלה ביקש לקפל את הטלית כדרכו, אך לא עלתה בידו. לאחר מכן כשעלה לביתו לא יכול היה לעלות את המדרגות לביתו ונתמך לראשונה על המשמשים וכך עלה לביתו.

רבינו ישב אז בחדרו ואז נכנס אליו בנו כ"ק אדמו"ר רבי אלתר זצוק"ל וסיפר לו שבערב חג השבועות הפציצו את הכור האטומי בעיראק, והוסיף האדמו"ר רבי אלתר זצוק"ל כי "ברחוב מדברים שהרבי ידע מזה..."

רבינו הגיב על כך בחיך וביטל מיד את רושם הדברים, 'האומנם - כבר מתלוצצים עליי ברחוב, ממאכט שוין ליצנות פון מיר אין גאס'...

באותו מעמד פנה רבינו אל הרה"ח ר' יום טוב קראסניאנסקי שליט"א הידוע כבקי מופלג בתנ"ך ושאל אותו "היכן כתוב בנ"ך שירושלים היא שמו של הקב"ה", ר' יום טוב ענה מיד בפסוק "סביב שמונה עשר אלף ושם העיר מיום ה' שמה" (יחזקאל מח, לה).

אגב, כעבור חודשיים השתתף ר' יום טוב שליט"א במבחן התנ"ך, ולמרבה הפלא השאלה הראשונה שהופנתה לעברו הייתה... "היכן מצאנו בתנ"ך שירושלים היא שמו של הקב"ה" - הייתה זו בדיוק אותה שאלה שרבינו שאל והכין אותו אליה.

למפרע יתברר שהיו אלו השעות האחרונות בהם עוד התנהל רבינו בכוחות עצמו, אף שהאירוע המוחי כבר החל נותן את אותותיו. באותו לילה הייתי אמור לנסוע חזרה לבני ברק, אך לנוכח המצב המדאיג החלטתי להישאר בירושלים אף שלא התכוננתי לכך מראש.

מילותיו של הרבי כי הוא עומד לקבל שיתוק ניקרו בליבי ללא הרף, לא מצאתי מרגוע לנפשי, כל אותו הלילה נכנסתי מדי פעם לחדרו של הרבי, לוודא שהכול בסדר. עד כי באחת הפעמים פנה אליי ואמר לי "זוהי שאתה לא ישן מפריע לי עוד יותר ממצב בריאותי..."

בחדרו של רבינו מותקן היה פעמון, כשהיה מבקש לקרוא למשמשים היה רבינו לוחץ עליו ואנו ידענו להיכנס. למחרת בבוקר קרא לנו רבינו, הוא הכין לעצמו כוס תה בכוחות עצמו, אדחכי והכי התקשרתי אל הד"ר שוסהיים והזעקתי לבית רבינו.

כשהיה הד"ר בדרך עדכנתי את רבינו על כך והוא נענה מיד "למה הזמנת אותו כל כך מהר, הנח לי להתפלל קודם", כעבור כמה דקות נכנס הד"ר, רבינו סיפר לו שהוא סובל מסחרחורת חזקות ומרגיש שאין לו שיווי משקל - דבר שלא שמענו מפיו עד לאותו רגע.

הד"ר התחיל לבדוק את רבינו והודיע לרבינו שלחץ הדם שלו תקין לחלוטין. "אם כך זה מדאיג" נענה רבינו, "למה" התפלל הד"ר, "אם לחץ הדם לא היה בסדר הייתי תולה את מיחושיי בזה, אך הוא תקין, מי יודע מה הסיבה האמיתית..."

ואז, תוך כדי בדיקה התחולל האירוע המוחי, כתוצאה מכך קיבל רבינו בו במקום שיתוק בפלג גופו השמאלי... הד"ר שוסהיים איבחן חיש מהר את המצב והורה להבהיל את רבינו לבית החולים.

סיפרתי לד"ר שוסהיים על מה שהיה בחנוכה, שהרבי התבטא מפורשות כי הוא חש שהוא עומד לקבל שיתוק בפלג גופו השמאלי והבאנו במיוחד רופא שיבדוק אותו, הד"ר שוסהיים הביע דעתו שאולי כדאי שאותו רופא יבדוק אותו כעת שנית.

למחרת חג השבועות תשמ"א, ימים ספורים לאחר ביקורו הטמיר שם בערב חג השבועות, אושפז רבינו בבית החולים הדסה עין כרם, בקומה השביעית, כשהאבחנה הרשמית היא אירוע מוחי ובעקבותיו שיתוק בפלג גופו השמאלי - בדיוק כאשר ניבא כחצי שנה קודם לכן.

(המשך יבוא בעז"ה)

הרה"ג ר' יאיר וינשטוק שליט"א - נו"נ לרבוה"ק

שמאל דוחה וימין מקרבת

עצמה? הרי יודע הוא ש"ס ושולט בראשונים ובאחרונים! ספק רב אם בין הישיבות שכבוד הרב מנה, בחור אחד שיכול להתחרות בבני. ולכן, מדוע נרחיק אותו מהבית כאשר יכולים אני ואמו לראותו בכל יום ולרוות ממנו מעט נחת?"

הרב הביט בו בהבעה שאמרה הכל, ובערל מיהר לקפוץ ולומר כשידיו על לבו:

"רבי, מבטיח אני שאעשה את הכל שיצמח להיות "הגדול ממינסק" השני".
הרב הנהן בראשו לשלילה.

"חז"ל קבעו תנאי לצמיחה רוחנית "הוי גולה למקום תורה". התורה אינה נקנית בקלות, מ"ח קניינים יש כדי לרכשה, אין היא כיתר החכמות שניתן ללמוד גם ביחדי. צריכים למסור את הנפש כדי לקנות את התורה. מי שקונה אותה בקלות, מאבד אותה בקלות. ומה שהיה נכון פעם, אינו תקף היום. רוחות הזמן סוערות ושופפות ומאיימות על כל הסובבים. רק מבצרי התורה היכלי הישיבות הקדושות, יכולים למנוע את הסכנה, להיסחף אחרי רוחות ההשכלה הנוראה שכבר רוקנה אותו ממיטב בני הנוער." הסביר בנועם.

אולם, בערל החליט שהוא מבין טוב יותר מהרב, ולווגתו בריינדל הבהיר למה הפעם אינו מציית לרב העיר.

"למה צריך הרשלה לנסוע לישיבות לשמוע שיעורים? ברוך ה', יד ורגל לו בכל מבואות הש"ס! ואלא מאי, לדבר בלימוד? יושבים להם בבית המדרש הגדול בעיר עשרים פרושים שאינם יוצאים מבית המדרש רק לשבת וחוזרים לאחר צאת השבת. כל אחד מהם בקיא בש"ס על בוריו, והרשלה ימצא לו את החברותא הטובה מביניהם. ליראת השמים שלו איני דואג "אם פגע בך מנוול זה - משכחו לבית המדרש". בבית המדרש המינסקאי אין לו מקום, חוץ מתורה ויראת שמיים אין מה לחפש שם."

בריינדל הסכימה וכך נשאר הרשלה בבית המדרש המינסקאי. מדי יום יצא עם שחר כשתיק תפיליו בידיו ובשקית השנייה ממיטב המאכלים שהכינה לו אמו. שוקד היה על תלמודו עד לשעות הלילה המאוחרות. בערל רווה נחת בעת שראה אותו חומק חרישית למיטתו לשעות מועטות.

"את רואה בריינדל כמה צדקתי שעמדתי על שלי. ברוך הוא וברוך שמו. אנו רואים את הנחת שלנו מקרוב. אני רואה את הרשלה לומד ושואב ממנו את הכוחות להמשיך בעבודתי המפרכת." שנתיים וחצי נע מסלולו של הרשלה במסלול קבוע: מהבית לבית המדרש וממנו חזרה. דמותו הרוחנית התגבהה מיום ליום. באותם ימים הספיק ללמוד את הש"ס פעם שניה, בעיון רב יותר, ובהספקים נרחבים. רמתו הלימודית הייתה כה גבוהה עד שלא מצא שיח ושיג עם מי מיושבי בית המדרש.

"עלי לחפש לעצמי בית מדרש אחר בו אוכל להתפתח יותר", חשב לעצמו.

הצד השווה שבכולם היה "פנו בתפילה אל אלוקיכם, אולי תיושעו".

כשראה בערל שכלו כל הקיצין, נסע לווילנא, ניגש חלוץ נעליים לקברו של "הגאון" רבי אליהו זצוק"ל ונדר שם נדר חמור:

אם ייוולד לי בן אקדיש אותו לתורה, אעשה הכל שיצמח להיות הממשיך שלך! לאט בבכיות נוראות.

הפעם התקבלו התפילות. כעבור שנה נולד לו בנו יחידו צבי הירש שבמהרה נקרא שמו בפי כל "הרשלה".

בערל לא שכח לרגע את נדרו, מאותו יום הזניח כמעט כליל את תפקידו כחייטה הבכיר של העיר. על סדר יומו עמד נושא אחד שהבעיר את כל לבו:

גידול הילד לתורה וליראה.

הוא נתן את כל מה שהיה לו כדי שהילד ילך בדרכו של הגאון מווילנא. כשהתחיל להגות את ההברות הראשונות שכר לו מחנך מטובי האברכים בעיר שילמד איתו כל מה שיכול ילד רך לקלוט.

לא עוברים ימים רבים, והמחנך מבשר לאבא המאושר כי הילד מחונן בכישרונות עילויים מיוחדים במינם, ולא נותר לו עוד במה להחכימו. כיון שראה בערל את יכולותיו של בנו הילד הרך, ניגש אל רב העיר וסיפר לו על הנדר שקיבל על ציונו של הגר"א מווילנא. "רצוני שכבוד הרב ישים את עיניו על ילדי, לטפחו ולהועידו לתפקיד אחד מגדולי הדור."

הרב התרגש מאד מדברי החייט התמים. הוא בחן את הפעוט ונוכח לראות כי אכן הוא כלי מחזיק ברכה, ועתיד גדול צפוי לו אם ידעו לטפחו.

"שלח אלי את בנך, ובעזרת ה' נדרך יתקיים בשלמות", הבטיח לשמחתו הרבה של בערל.

למחרת ניצב בערל בביתו, אוזח בידו הקטנה של הרשלה הפעוט. הרב הקדיש חלק נכבד מסדר יומו, כדי ללמד את העולל תורה. הוא החל ללמד אותו בהדרגה, תחילה משניות ולאחר מכן גמרא, כאשר מדי פעם העלה את רמת הקושי. בגיל שבע כבר ידע הרשלה מספר מסכתות על בוריין, וטרם נכנס לעול המצוות סיים את הש"ס, עם הראשונים והאחרונים. הרב גם ערך לו 'מבחן סיכה' על כל ג' הבבות. התשובות של הרשלה הפתיעו את הרב עצמו. למרות שהכיר היטב את תלמידו, לא ידע עד כמה הוא שולט בכל שלושת המסכתות.

"אין לי מה עוד ללמד את בנך העילוי", אמר הרב לאב המאושר. "לדעתי עליך לשלוח את בנך לאחת הישיבות החשובות ברחבי ליטא, כמו ישיבת טעלז; מיר; או סלבודקה, שם יתפתח לאחד מגדולי גאוני הזמן. עוד תזכה לראותו כגדול הדור הבא, ומי יודע, יתכן והוא יהיה רבי עקיבא אייגר הבא."

"איך אוכל להיפרד מבני יחיד שנוולד לי אחרי שתי עשרות שנות ערירות?", שאל בערל בדמעות. "האם לא ניתן לצמוח כאן במינסק

הצעקות והצרחות שבקעו עם שחר, מביתו של בערל פרישמון, בכיר חייטה של מינסק, קרעו באכזריות רבה את קורי השנה מעיניהם של כל שכניו של בערל, שהיו שקועים עד עתה בתנומה מתוקה, אך הן לא היו מפתיעות. שכניו האומללים של בערל החייט התרגלו זה מכבר, להתעורר לצלילי קול הבריטון הגס שלו, המנסר במרחבים כחצוצרה חלודה. יכולים היו לדקלם מראש את הנוסח הקבוע שיאמר בקול תוכחה מר:

"הרשלה בני יקירי, קום כבר לעבודת הבורא! זמן תפילה הגיע, איך לא תבוש לשכב שרוע על מיטתך כמו גוי ערל? אוי הרשלה קום כבר!" הוא התקרב אל החלון הפתוח, כמו מבקש לשתף בגערותיו ובצערו את כל תושבי האזור. "עד מתי תבלה את ימיך בחברת גלויי הראש של העיירה, האם זהו "עתידיך המאושר" להיות מבלה עולם עם כל אנשי הדיוטא התחתונה? מה יהיה איתך הרשלה, אתה תוריד אותי ביוגן שאוליה!"

עם תום הצעקות יצא בערל מביתו ויחד עמו כל שכניו שניעורו מגערותיו בשעה של עלות השחר, להתפלל ב"מניין תרח". נדים היו בצער למשבתו של בערל, ולמרות הכעס שחלחל בלבם על האופן בו הוא מעיר משנתם מדי יום ביומו סלחו לו.

החידוש באותו לפנות בוקר היה, בכייה הנסערת שפרצה לפתע מפיו של בערל, לאחר שאותו בן יקיר אטם את אוזניו משמוע. נוגעת ללב הייתה, מביעה תסכול עמוק ושברון לב.

"הרשלה יקירי, השכחת שלפני חמש שנים הבטיח לנו הרב שליט"א, לאחר שבחן אותך על כל שלושת הבבות עם כל המפרשות, ראשונים ואחרונים, בעיון רב, ועמדת בהן בהצלחה מרובה, שבכוח כשרונותיך הרבים תוכל להיות רבי עקיבא אייגר של דורנו? מה קרה לך לפתע ששינית את טעמך, והפכת להיות חומץ בן יין, במקום שרגליך ישאוך לבית המדרש, אתה הולך שבי אחרי אותו לייזר עוכר ישראל, האם ממנו תראה ישועה?"

הצעקות והבכיות חזרו ונשנו, עד שגוועו בקול צרוד. בערל יצא מביתו למניין שחרית בראש מורכו, כולו אפוף צער.

"הרשלה הקדחי הפעם את תבשילו. שמעתי שהוא כבר אינו מניח תפילין. זוגתי אמרה לי משמה של הרבנית שחתי, שהוא נראה השבוע אוכל בשר פיגולים במסעדת טריפה של גויים." לחש יוסקה שואב המים באוזניו של זעמיל הסנדלר בעת שחלצו את תפיליהם לאחר התפילה.

"שיישרף בגיהנום יחד עם כל מרשיעי הברית", ענה לו זעמיל בלחשיה רועמת.

לא קלים היו חייו של בערל החייט. שנים רבות התמוגג מצער על שלא זכה לזרע של קיימא, בריינדל רעייתו הייתה בחזקת עקרה, למעלה משני עשורים היו נשואים ולא זכו לפרי בטן. מה לא עשו בשביל לזכות בקדיש'ל. הם פקדו רופאים ומרפאות ופזרו כמעט את כל ממונם,

הוא החל לבדוק בבתי המדרש השונים של מינסק בתקווה למצוא חברים ללימוד. לא עבר זמן רב והוא גילה שאין לו מה לחפש בכל רחבי מינסק.

"אבא אני חושב לעזוב את הבית, מינסק קטנה מדי. איני יכול לצמוח עוד בלימוד" בא לאביו באחד הימים.
בערל נחרד מאד.

"הרשלה, אתה בני יחידי, אין לי עוד נחת חוץ ממך, הישאר נא פה בעיר ולמד עם עצמך. לא יעברו ימים רבים ואתה בעצמך תפתח ישיבה! עשרות ומאות בחורים יבואו לשמוע אותך, וכך תוכל להיות "הגדול ממינסק" הבא.

אלא שחיידק לימודים שונה ומסוכן חדר עמוק ללב הנער. הוא החל תר ומחפש ספרי לימוד של חכמות חיצוניות. ראשו העילוי קלט בנקל את כל מה שלמד, מה שהגביר את רעבונו עוד ועוד. לפתע מצא חברים חדשים. אחד מהם היה לייזר, העילוי הפינסקאי, שכבר היה חדור ומורעל בהשקפות ההשכלה מבית ומחוץ.

לייזר זה היה "חכם להרע". פיקח וערמומי שידע להסתיר את שבלבו. כלפי חוץ נראה כתלמיד חכם מופלג וירא שמיים, אבל בלבו צופן הוא שבע תועבות.

לא ביום אחד הצליח להדיח את הרשלה התמים וירא השמיים. שעות רבות של לימוד גמרא יחדי, כשבין-לבין הם מעיינים בספרי פילוסופיה, בסוגיות אמונה עמוקות, שלא היה לו בהן יד ורגל, הביאו לבלבול עצום בנפשו הרגישה ואמונתו התמימה. לפתע החלו לנבוט בו תהיות שונות שתיכף ומיד החליש את יראת השמים שבו, עד שכרע. הוא החל להפגין אותות זלזול בדברים שעד עתה היו קדושים ויקרים ללבו ודקדוקו במצוות פג ונעלם. תפלתו נעשתה בדרך אקראי, ברכותיו נהפכו למלמול חרישי כאשר לעיתים הוא מדלג על חצאי ברכות ולעיתים התחיל וסיים שמונה עשרה בנשימה אחת. אף בנטילת ידיים החל לזלזל. מגיע היה הביתה לפנות בוקר, ונמ את שנתו עד לצהריים. בשלב מאוחר יותר החל מניח תפילין לסירוגין. יום כן ויום לא.

ראה בערל את גודל החורבן בנפש בנו והחל להפוך עולמות. האהבה הגדולה ששררה בין האבא לבן פינתה מקומה לכעס עצום והפכה למריבה איומה. בערל שהיה ירא שמים בתכלית ביכה תמרורים את השבר הגדול. עתה הבין את גודל טעותו בכך שלא שלח את הרשלה לישיבה שמהווה מבצר של תורה ויראת שמיים.

"סע לרבי מרדכי אושמינער" (אחד מגדולי הצדיקים בליטא לפני למעלה ממאה שנה) יעצה לו ברינדל, "שמעתי שברכותיו מתקיימות, מופתים רבים מסופרים עליו ועצתו אמונה, אני בטוחה שתהיה לו עצה טובה עבורנו."

למרות הספיקות והפקפוקים החליט לנסוע אל הצדיק ולשפוך לפניו את שיחו.

כשהגיע לביתו של רבי מרדכי בעיירה אושמינא, לא יכול היה לעצור בעצמו. עוד בטרם פתח את פיו נפתחו מעינות הדמעות, והברות מרוסקות התגממו להן מפיו אינן מצליחות לחבור למילים שלמות.

"רבי הושיעה נא! באו מים עד נפש! חושש אני שאשב שבעה על בני יחידי, שיוצא עוד מעט לשמד רח"ל. האם לכך ציפיתי, לגדל בתוך ביתי צפע פתנים? הרב בעירי ברך אותי שבני יהיה

רבי עקיבא איגר השני. האם חלילה תהיה ברכתו של הגאון לשווא?!"

רבי מרדכי שמע את סיפורו של בערל ושני חצאי משפטים מרוסקים הספיקו לו להבין את שאירע.

הוא ליטף את ראשו של האב הנסער והמייבב. "דע לך בערל", לחש בחיבה. "בדרך בה אתה נוהג, מרחיק אתה את הרשלה בנך, לא רק ממך, אלא בעיקר מדרך התורה בה הדרכת אותו. הוא מזהה את דרך המסורה כחלק ממך. בגלל שהוא כועס עליך, בועט הוא בכל מה שאתה מסמל בעיניו. לא לחינם אמרו חכמינו, לעולם תהיה שמאל דוחה וימין מקרבת, אלמלא דחה רבי יהושע בן פרחיה את תלמידו, לא היתה קמה הנצרות כלל וכלל, על כל התלאות ושפך הדם שהסבה לנו. מי יודע עוד כמה מומרים ועוכרי ישראל שעמדו לצרינו, צמחו בעטיה של הימין שדחתה. אם רוצה אתה להציל את הרשלה משיניו הטוחנות של לייזר, עליך לשנות את כל טעמך."

"ומה אעשה?" נדרך בערל.

"מעתה ואילך אינך מעיר לו על אף אחת מהנהגותיו, גם אם הדברים יפצעו את ליבך. תרעף עליו מילות חיבה כמה שבועות, ולאחר מכן חזור אלי."

למרות הקושי הרב עשה בערל כפי המצווה עליו. הוא החל משנה טעמו ולהראות סימני חיבה להרשלה למרות אופיו המרדני. מה שהביך אותו לחלוטין. בושה החלה לעטות אותו, בראותו עד כמה אביו נקרע בתוכו. למרות שעדיין לא חזר מדרכו הרעה, החל להסתיר את מעשיו. הוא הקדים בלילות לבוא לבית, וגם החל לקום לתפילת שחרית. אמנם לא היה מסוגל להתפלל, לאחר שזרעי הכפירה נבטו בקרבו, אבל חיצונית חלו בו שינויים. אם כי לפי שעה בוש מידידו החדש לייזר והעלים ממנו את כל השינויים כדי שלא ילעג לחולשתו.

לאחר מספר שבועות של שינוי מבורך נסע בערל בשנית לאושמינא לשאול בעצתו של רבי מרדכי.

"טוב מאד שהתחלת לקרב את בנך" עודדו רבי מרדכי. "ומעתה עליך להוסיף ולקרבו עוד יותר". בערל כמעט התפלץ כאשר שמע מרבי מרדכי מה עליו לעשות...

"בפעם הבאה כשהרשלה מגיע לבית, המתן לו במטבח עם מיני מאפה טריים וכוס קפה חם, ושוחח עמו על הא ועל דא. אמור לו שאם רוצה הוא ללמוד חכמות בצורה יסודית, מוכן אתה לכך."

"אוי לאוזניים שכך שומעות" גנח בערל ועיניו בלטו מחוריהן.

"המתן קמעא" נזף בו רבי מרדכי בחיוך והמשיך, "שלח אותו אלי. אני אלמד עמו את כל החכמות בצורה יסודית. כך יוכל למלאות את כרסו בכל המקצועות, כשהוא שמור מפני השפעתו הרעה של לייזר. כמוכן, אל תרמז לו שזו היא הכוונה, קרץ רבי מרדכי ושוב חיך, "אלא אמור לו רק שמצאת עבורו מורה בעל ניסיון רב מאד בכל שטחי החכמה, וכדאי לו להשתלם אצלו בלימודים גבוהים כי ממנו יוכל ללכת ולהתקבל באוניברסיטת פטרבורג, שם ירכוש תעודת הצטיינות בדרך קלה ומהירה."

קשה היה לבערל ולזוגתו להשלים עם הניתוק הצפוי מהרשלה, בנם היחיד שלמרות הכל

אהבוהו אהבת נפש. ברם הם ששו לקיים את רצון הרב, לאחר שראו את ההצלחה הראשונית. כשנודע להרשלה על "המורה הפרטי החדש" צהל מאושר. לבו פג מלהאמין כי אביו הקנאי בעצמו סולל לו בבטחה את דרכו אל המוסד האקדמי, בלי מריבות וצעקות... הוא הסכים עם התנאי שהציב אביו, לצאת בחשאי מהעיר בלי להיפרד מאיש.

"אושמינא" הכריז השלט בכניסה לעיר.

הרשלה צעד ברחובות וסמטאות העיר לפי ההדרכה שמסר לו אביו עד שהגיע לכתובת הנכונה.

עיניו התעגלו בהשתוממות כשראה את הדרת פניו וצורתו הקדושה של רבי מרדכי עם זקנו הצחור היורד לו על פי מידותיו... "גם אתה משלנו?" שאל בהשתוממות. "לך ותדע. נראה כמו רב גדול ובעצם הוא מורה ללימודים גבוהים!"

רבי מרדכי קבלו בסבר פנים יפות, והובילו לחדר פרטי מחומם באח שהוכן לו בקצה הבית, ובו מיטה נוחה, שולחן וכסא, והרבה הרבה פרטיות. בימים הבאים לא דיבר עמו מאומה על ענייני יהדות, וכל שיחו ושיגו עמו, היה רק ב"שבע החכמות".

תחילה עיינו בספרי חשבון ודקדוק אולם לאחר כמה ימים החל רבי מרדכי להוכיח לצעיר התוהה בחכמה נפלאה כיצד כל נושא שביקש ללמוד נמצא בתורה שבכתב ובספרי חז"ל. בשלב הבא הוכיח לו כי כל דברי חז"ל מדויקים להפליא, וכמה היה העולם ומסתוריו נהיר ובהיר לפני התנאים והאמוראים. החיך הקורן לא סר מפניו אפילו לשעה קלה.

למרות שבתוך תוכו הבין הרשלה את המגמה, טיפש לא היה, נקשר בעבותות אהבה אל מורו ורבו ולא חשב אף פעם לעזוב את הדרך החדשה שמובילה אותו בעצם אל הדרך הישנה... רבי מרדכי לא דיבר עמו אפילו פעם אחת על שמירת מצוות ויראת שמיים, אבל הרשלה החל לדקדק מעצמו במצוות ולפתע חש געגועים אל הסידור.

כעבור חודשים אחדים, כשיראת השמים שבה ונקבעה בלבו של הרשלה ושינוי עצום חל בו, יעצו לנסוע לישיבת ראדין. "כשתראה את "החפץ חיים" תבין מהי דמותו של אדם אמיתי". מצויד בהמלצותיו החמות של רבו נסע הרשלה לישיבת ראדין.

קרא "החפץ חיים" את מכתבו של רבי מרדכי ועיניו זלגו דמעות התרגשות. איך ניתן להגיע למדרגות של רבי מרדכי אושמינער? והלא מוכן היה למסור את העולם הבא שלו כדי להציל נפש מישראל! סבור הייתי שמבין אני במדרגותיו, אבל עתה רואה אני כי מופלג הוא מעבר להשגתי בו.

לא ייפלא אפוא כי באחת משיחותיו בישיבה אמר "החפץ חיים":

"אילו היה רבי מרדכי משקיע בעצמו במקום למסור את כל זמנו לזולת, יכול היה להיות בתורה כמו הגאון מוילנא, ובצדקותו כאחד משרפי מעלה. אלא שכדי להציל נפשות, הקריב ממדרגותיו."

צדיקים אמרו: מהי מסירות נפש? להתאמץ גופנית עבור פלוני הרי זו מסירות גוף! מסירות נפש היא כאשר מוותרים על הרוחניות שלי למען הזולת, מוסרים את הנפש, פשוטו כמשמעו!

הרה"ק רבי יעקב יצחק מלובלין זי"ע הרבי מלובלין זי"ע - ט' אב תקע"ה

ידע כל תעלומות

מה שקבלנו דאותן הי"ב ימים הראשונים דניסן ימי הקרבת הנשיאים, המה כח כללי ל"ב חדשי השנה, כל יום רומז לחודש שלם, כן שמענו מכבוד אדמו"ר הרב הק' מהרמ"מ [רבי מנחם מנדל מרימנוב] זצ"ל, וזכי הראות יכולין להתבונן בכל יום איזה מאורעות יהיה בחודש אשר הוא נגד היום ההוא, וכבוד אדמו"ר הרב הק' מהרי"צ [רבי יעקב יצחק מלובלין] היה כותב ברוח קדשו בכל יום מה יהיה בכל חדש, כנודע הדבר בפרסום לחבורתינו קדש, ובאותו השנה שנתבקש בישיבה של מעלה בחדש מנחם, לא כתב רק עד מנחם, והענין הוא בפרסום.

הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע בעל "בני יששכר" - אגרה זכלה (פרשת מקודי)

בונה חומות ירושלים

וכן שמעתי מהרב הקדוש מוריני הרב אלימלך [מליזענסק] זצ"ל שכשעשה עליית נשמה ראה שנושאים את כלי הבית המקדש, ואמרו לו שהם אותם הכלים שהוציא הוא מהגלות, ופעם אחת אמר שנפלה בית טומאה אחד בצורה גדולה מאוד, ובכל יום עולים אלפי אלפים בעלי מלאכות בנאים לבנות החומה, אבל יש לי שומר טוב, שכשהרב מוריני הרב יעקב יצחק מלאנצהוט מתפלת תפילת י"ח מתפילת מנחה מפיל כל מה שבונים, והבנתי דבריו הקדושים, שמפיל זה, על ידי שעל ידי תפילתו בונה חומות ירושלים ובית המקדש, ולפי ערך שבונה חומות ירושלים לפי ערך זה מפיל בהבית הזה של טומאה, כי כשזה קם זה נופל.

הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע - זרע קודש (פרשת כי תצא)

הגואל בודאי יבוא גם אם לא יעשו ישראל תשובה

סיפר [הרה"ק ר' שמחה בונם מפרשיסחא זי"ע] פעם אחת היה הרב היהודי [הרה"ק רבי יעקב יצחק מפרשיסחא] ז"ל והרב ר' דוד מלעלוב ז"ל בלובלין. והיו מדברים בענין הגאולה ובמאמרם בסנהדרין (צ"ו ע"ב) אין הדבר תלוי אלא בתשובה. ויהי כאשר שמע אדמו"ר [הרה"ק ר' שמחה בונם מפרשיסחא] הדברים האלה וילך אל השולחן לפני היושבים והיה מונח ספר חומש, ונשבע בנקיטת חפץ שלא יעשו ישראל תשובה, והגואל בודאי יבוא, ויפסקו מלדבר מזה ולא אמרו דבר. וכאשר ישבו בשבת קודש זו על השולחן לפני הרבי [הרה"ק הרבי מלובלין] זלה"ה ותיכף פתח הרבי בזה הענין ואמר בלשונו הקדוש ככל דברי אדמו"ר שאמר לפנייהם בחול. ותמה הצדיק ר' דוד הנ"ל על רוח הקודש שלו שידע מה שיאמר הרבי בשבת קודש.

הרה"ק רבי שמואל משינאווא זי"ע - רמתים צופים (סימן א אות טו)

קומי רוני בלילה

שמעתי ממורי זקני זלה"ה [הרה"ק בעל ישמח משה זי"ע] כי רבינו הקדוש מלובלין ז"ל הורה לו הדרך ילך בו, ואמר לו הגם כי נאמר בשלחן ערוך (אור"ח ס"א א"ג) ראוי לכל ירא שמים שיחא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש, אבל כבר אמרו

(חובת הלבבות, שער הפרישות ריש פ"ד) החכם צהלתו בפניו ואבלו בלבו, וגם בעת שאומר צות בכי ותחנונים ופלגי מים, עם כל זה ראוי להיות בשמחה באותו שעה. והוא על פי משל למלך שנשבה והגיע לעמוד ולפוש אצל אחד מאוהביו ומיודעיו, וכראותו את המלך במעמדו בשביה הלך ובכה, עם כל זה שמח כי המלך נתאכסן אצלו. והנמשל מובן כו', באותו שעה שכינה כנגדו, שנאמר (איכה ב, ט) קומי רוני כו' נוכח פני ה', ע"כ דברי רבינו הקדוש.

ואמר מוזלה"ה שזה שאמר הכתוב קומי רוני בלילה כו', רנה לשון משותף לבכי ולשירה ולזמרה, היינו שתהיה הבכיה בשמחה ושירים, והטעם, אמר נוכח פני ה', והבן.

ואני אומר כי הוא זה שאמר הכתוב (ישעיה סו, ז) שישו אתה משיש כל המתאבלים עליה, לא אמר כל שהתאבלו, אלא המתאבלים בלשון הוה, כלומר שישו בשעה שמתאבלים עליה, והטעם "אתה", ששכינה לנגדכם, לכך משיש, והבן.

הרה"ק רבי יקותיאל יהודא מסיגוט זי"ע - ייטב לב (פרשת חיי שרה)

הפירוש שאמר מצדיק אחד ששמע מפי אליהו הנביא

שמעתי ממורי זקני זלה"ה [הרה"ק בעל ישמח משה זי"ע] ששמע ממורו הרה"ק מלובלין שאמר צדיק אחד מפי אליהו ז"ל לפרש אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס (סנהדרין צז), היינו שלא יתפלל כלל כל אחד ואחד על הפרט מה שצריך לו לבדו, כי אם על הכלל כולו יצא לבקש רחמים, היינו עבור גלות השכינה כביכול, והיינו שתכלה פרוטה הפרטיות מכיס הלב.

הרה"ק רבי יקותיאל יהודא מסיגוט זי"ע - ייטב לב (פרשת ויחי)

מלמד שיהת עופות

פעם אחת בעת שאמר הרבי מלובלין אין כאלקינו בתנועותינו מהמגיד מראונוי זי"ע (הוא המגיד ממעזריטש) הלך תלמידו הרב הקדוש ר' דוד'ל מלעלוב בהכותו באצבע צרדה, בשמחה, ושאלו תלמידו הרב הקדוש רבי יצחק מווארקי על שמחתו. אמר לו, הרבי מלמד כעת אותנו שיחת עופות.

נפלאות הרבי (אות רסב)

אילו היו יודעים גדלו היו כל העולם נוסעים אליו

כשהיה המלחמה הגדולה בין מלך רוסיא ובין מלך צרפת הידוע, לא יכלו הרבה אנשים לנסוע ללובלין, מחמת שהדרך היה שך מכל הצדדים, ונסעו ללעלוב, שהיה קרוב, ושמעתי שפעם אחת ישב הרה"ק רבינו ר' דוד [מלעלוב] על שלחנו הסהור, עם אנשי שלומיו, ואמר בזה"ל, עתה אני יושב על שלחן הרבי, [היינו הרבי מלובלין] ומיד פירש בעצמו את דבריו ואמר, דהנה אם העולם היו יודעים כמה גדלו של הרבי מלובלין, היו כל העולם נוסעים אליו, וממילא היה שלחן הרבי נמשך ונתפש עד העיר הלז ג"כ, כי היו הרבה מיושבי שלחנו ואני דוד הקטן מכולם, בטח הייתי יושב בסוף השלחן כמו שהנני יושב עכשיו, וא"כ אם אני יושב בכאן, אני יושב בשלחן הרבי, עכ"ד הקדושים.

מגדל דוד

הכל מכוחו של הרבי הקדוש מלובלין

חסידי מספרים: נוהגים היו הנאהבים והנעימים רבי דוד'ל מלוב ויהודי הקדוש מפשיסחא לדוד על פני ערים ועיירות פולין לבקר אצל גדולי התורה ולהטעימם טעמה של חסידות, לספחם למחנה רבם הקדוש, החוזה מלובלין.

בדרכם הגיעו פעם לבית רבה של קוטנה, שהיה לן אותה שעה בעומקה של הלכה ומתחבט בפירושו של המהרש"א עמוק מאד, מהפך בדבריו וחוזר ומהפך - אך ללא תוצאות. נעלמה ממנו כונתה מהרש"א. תפוס שרעפים מתהלך לו הגאון בחדרו אנה ואנה, צלל במים אדירים - ולשוא. לפתע שמע קול צועדים. אורחים באו לחדר.

הרים הגאון את עיניו וסקר את שני הנכנסים. כאשר אחד מהם, נשוא פנים שעטה איצטלת שיראין רבנית על גופו, זיהה את עצמו כ"היהודי הקדוש" צהלו פני הרב. זה מכבר שמע את שמע היהודי, שהוא מהמיוחדים בדור בחריפות ובקיאות. הוא - הרהר לעצמו - יפתור לו בודאי את דברי המהרש"א. את הרבי ר' דוד'ל לא הכיר הגאון ולא שמע אודותיו, ואף כל תשומת לב לא הקדיש למענו.

ואחרי שקיבל את אורחיו בסבר פנים יפות, הצביע הגאון על המהרש"א המוקשה לו והפציר ביהודי הקדוש מפשיסחא: יורני נא דרך אמת בדבריו הקדושים שנעלמו מהשגתי...

שתק היהודי הקדוש. חזר הרב והרבה להפציר בו, זה נוגע לנפשו, לבריאותו, הוא אינו אוכן ואינו יישן כל עוד לא יבין את דברי המהרש"א. והיהודי בשלו. מסרב ואומר לגאון: ירא אנכי להורות הלכה בפני רבי!... מה פתאום? - התפלא הגאון - איזה רב? איפוא הרב שלו?

הסביר לו היהודי כי הרבי ר' דוד'ל הניצב עמם הוא רבו המובהק, ובנוכחותו לא יעז לבאר את דברי המהרש"א. ובתוך כדי דיבור פנה אל הרבי ר' דוד'ל: מחותני הקדוש, יואיל נא בטובו לבאר לנו את דברי המהרש"א.

- מה לי ולמהרש"א, מנין לי לדעת את עומק כונתו - החזירו הרבי. אולם היהודי הקדוש לא הרפה הימנו, וכאשר הרבה להפציר בו נאות הרבי ר' דוד'ל וסיפר לרבה של קוטנה מעשה ארוך בסוס ועגלה ובבעל עגלה שהטעין עליה תבואה ושחת שתוכנו היה משל עמוק-תוכן, והפטיר: על אמונת! זוהי הכונה האמיתית של המהרש"א בדבריו. ואם מסתופפים בצל החוזה מלובלין זוכים להבינם!...

חיוך קל נראה מרחף על פני הרב. וכי מה ענין מעשה בעגלה ושחת עם המהרש"א המוקשה?... ואז, נטל היהודי הקדוש רשות תרבו ופתח להסביר לרבה של קוטנה את דברי הרבי ר' דוד'ל העמוקים מני עמוק ופתר לו על נקלה את דברי המהרש"א באותו סיפור. בסיימו דבריו הפטיר כי כל מה שהוא ורבו יודעים, הכל מכוחו של החוזה מלובלין והפליג בשבח גדולתו. ורבה של קוטנה. גברה בו תשוקה עזה להכיר את הרבי שיש לו תלמידים גדולים כאלו. לא עבר זמן רב ונסע ללובלין, הפך לחסיד.

פרי קודש הילולים

פרשת דברים

רבי יהודה בן בתירא שדרש (ברכות כב, א) דברי תורה אינם מקבלים טומאה, ופרשנו לעיל מפני שר"י בן בתירא היה דר בחור"ל וגזרו שם טומאה שמונים שנה קודם החורבן והוא היה עוסק שם בתורה הוצרך לדרוש בזה שד"ת אינם מקבלים טומאה, והטעם כי באורייתא ברא קב"ה עלמא ואיך יהיה לנו קיום בחור"ל אם לא ע"י עסק התורה (וכאשר גזרו שם כו' בלתי זאת הם בחור"ל ואיך יהיה שם בלתי עסק התורה), וזה גם כן הרמז ה' אלקינו דבר אלינו בחורב. ר"ל הדברי תורה הם אלינו גם בזמן החורבן כמ"ש (דברים לא, כא) כי לא תשכח מפי זרעו. לכן קדושת התורה היא תמיד עמנו וד"ת אינם מקבלים שום דבר חול כנ"ל. וזה הכח הוא ע"י קדושת שבת שהיא קביעה וקיימא גם בזמן הזה השכינה שורה בישראל ביום השבת כמ"ש בפי הגמרא (יבמות ו, א) יכול יהיה בנין ביהמ"ק דוחה שבת ת"ל (שמות לא, יג) אך את שבתותי וגו'. וזהו פירוש הכתוב **רב לכם שב"ת בהר הזה**. השבת היא הרבי שלכם וכח התורה עמנו גם בזמן הזה בחור"ל.

זאת חוקת התורה ותרגום אונקלוס (במדבר יט, ב) דא גזירת אורייתא. פירוש שע"י התורה יחתוך ויגזור כח הטומאה גם בזמן הגלות. וז"ש בגמ' (שבת ד, ב) שגזרו טומאה על ארץ העובדי כוכבים פ' שנה קודם החורבן כדי לחתוך ולבטל כל הגזירות. ולזה מצינו כי כל הגזירות שגזרו חכמינו ז"ל היה הכל אחר החורבן כנ"ל.

תפארת שלמה

אֶל תִּשְׁבְּרוּ מֵאֲתֶם בְּכֶסֶף וְאֶכְלֶתֶם וְגַם מִים תִּכְרוּ מֵאֲתֶם בְּכֶסֶף וְשִׁיתֶם (ג, ו)

אוכל אם תתאוו לאכול. **תשברו מאתם**. מהם בעצמם תשברו. **בכסף** בתאוה. היינו שתעינו ותשגיחו היטב שלא תאכלו עם תאוה. **תשברו**. מלשון (שמות יב, מו) ועצם לא תשברו בו. **בכסף**. מלשון (בראשית לא, ל) נכסוף נכספתה. **וגם מים**. אם תתאוו לשתות מים. **תכרו מאתם בכסף**, **תכרו** לשון הכרה רצונו לומר תכירו מהם בעצמם בתאוה שלא תשתו עם תאוה. **ושתיתם**, ואח"כ תשתו.

דברי יחזקאל

וּלְמַכִּיר נְתַתִּי אֶת הַגִּלְעָד (ג, טו)

אמר בשם רבו מובהק הקדוש מו"ר **דוד לעלאווער** שאמר בזה הלשון: פאר וואהר דיא תורה שטייט נישט געפינטעלט, מען זאל קענען דרשענען די תורה וויא מען דארף, זאג איך, ולמכיר צו דעם וואס דער קענט השי"ת, נתתי את הגלעד, האב איך געגעבין דאס פריידיקייט פאר איין עדות, שמי שהוא בשמחה סימן שהוא מכיר את ה'.

ולמכיר נתתי את הגלעד, שהתורה לא נקודה, כדי לדרוש בה על כל אופנים, ואומר אני, ולמכיר נתתי בפתח פירוש למכיר את ה' נתתי את הגיל עד שמי שהוא בשמחה השמחה הוא לעד עליו שהוא מכיר את ה'.

מרום הרי"ם - ניצוצי זוהר, ליקוטי דברי דוד

הדרך שנכנסו בני ישראל לארץ ישראל. והיה לך לאות על ידך לך לאות ולא לאחריים.

וכן שמעתי מפי מורי זקני [הרה"ק בעל **חידושי הרי"ם מגור**] ז"ל כי בני ישראל קרובים יותר למשנה תורה. ומכל מקום בכח משנה תורה מתדבקין בכל התורה וקשרתם והדר והיו לטוטפות כנ"ל.

שפת אמת [תרנ"ט]

בְּעֶרְבָה מוֹל סוּף בֵּין פְּאָרְוֹן וּבֵין תְּפֹל וְלָכֵן וַחֲצֵרֶת וְדִי זָהָב (א, א)

פעם אחת שמעתי מאדמו"ר הרב **הגה"ק מאלכסנדר** זצלה"ה בעת שהיו מבקשים האברכים (יונגעלייט) מאלכסנדר אשר דרים שם שגם להם יאמר חסידות, וזה היה שבוע אחד קודם חג השבועות, בעת שלא היה העולם גדול כל כך. ושמעתי שאמר להם, שפעם אחת היה מעשה שנועדו יחד בלובלין כל החבריה הקדושה, וגם הרבה אברכים באכסניה אחת, ופתח הרה"ק רבי **מרדכי מסטאבניץ וסטאשוב** זי"ע במוסר גדול אל כל העולם, והיה מתחיל את הפסוק (דברים א, א) **"בערבה מול סוף בין פארן ותופל ולבן וחצרות"**. וכך אמר, שהם סוברים שהם לובשים לבנים (ווייסע יופעצעס) המה בפנים הקדושה, אבל באמת אינו כן, שהם עדיין ב"חצר". וזהו **"ולבן וחצרות"** וד"ל. והיה רוצה להמשיך ולפרש להלן, ולומר מוסר על **"ודי זהב"**, ואחז אותו מחותנו הרה"ק רבי **דוד מלעלוב** זצ"ל, ולא הניח לו לומר יותר. ואמר לו כך: "מחונתי, מה רוצה מהם **"ודי זהב"**, שדי הזהב והמעות שהם מוציאים עד שבאים לפה לובלין".

וכך אמר להם אדמו"ר הרב הגה"ק מאלכסנדר זי"ע: בשלמא כל העולם מוציאים מעות על זה לבוא לפה לאלכסנדר הוא "די", אבל אתם בלא טרחות הדרך ובלא מעות הנסיעה הדרא קושיא של הרה"ק רבי מרדכי זי"ע לדוכתא.

גדולת הצדיקים

ה' אֶלְקִינוּ דְּבַר אֵלֵינוּ בְּחֶרֶב לְאֹמֵר רַב לָכֵם שְׁבֶת בְּהָר הַזֶּה (א, ו)

הפרשה זאת נקרא תמיד בין המצרים בשבת חזון. והיא מרמזת לנו כי ה' אלקינו דבר אלינו **בחורב** אף שבהמ"ק הוא חרב בעוונותינו הרבים אעפ"כ **רב לכם שבת** הוא שבת. כי האמנם כל המועדים הם לפי הזמנים כמ"ש (בתפילת יו"ט) מקדש ישראל והזמנים והיה לנו מצות עליית הרגל והבאת הקרבנות ובזמן הזה אין לנו דבר אבל שבת היא קביעה וקיימא גם בזמנה ז"ל וז"ש ז"ל (שבת יב, ב) מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה. ר"ל אף שבהמ"ק נגנז אך השבת קיים לעולם.

גם י"ל ה' אלוקינו דבר אלינו **בחורב רב לכם שבת בהר הזה**. על פי מה דאיתא בגמרא בדברי

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דָּבַר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל (א)

או יאמר אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל, על דרך ששמעתי ממורי הרב **הקדוש מפרשיסחא** זצ"ל, כי עצה היעוצה לאדם שנפשו חזקה לשוב בתשובה שלימה לפניו יתברך, **שילמד כל השנה ספר משנה תורה ובוזה יתעורר לבבו לתשובה**, וזה אפשר לרמז כאן, **אלה הדברים** דברי תוכחה אלה שבספר זה, **דבר משה אל כל ישראל** שבכל דור ודור.

בית יעקב (אלכסנדר)

הרה"ח ר' יעקב לחוביצקי נסע פעם בשבת ערב תשעה באב לה' **בית אברהם [מסלונים]** שהיה אז בעיר בריינסק, וסיפר הבית אברהם שפעם ביקש **האוהב ישראל מאפטא** את משמשו בקודש שיביא לו הרבה ניירות, כי הוא רוצה לכתוב הרבה מכתבים לכל עיירות וקהילות ישראל שלא יתנו יותר כסף להיושבים בארץ ישראל בעיר הקודש טבריה, שכן הם אוכלים 'יוך' (מרק) בימות החול והם מתענגים על חשבון דרי חוץ לארץ, אחר כך ביקש ממנו שוב הרב מאפטא שיביא לו עוד הרבה ניירות ורוצה לכתוב לכל עיירות וקהילות ישראל שיתמכו ביד רחבה לישוב היהודים בעיה"ק טבריה, ואפילו מי שדחוק לו פרנסתו יתן הרבה מעות, כי הם יושבים שם על התורה ועל העבודה, והתורה שלהם יקרה לפני הקב"ה הרבה יותר משלנו, ועבודת ה' שלהם יקרה לפני השי"ת הרבה הרבה יותר משלנו.

ושאלו אותו מעיקרא מאי קסבר, ומה ראה לחזור על דבריו. ואמר הרב מאפטא כי **מצינו בתורה הק' שבטרם הוכיח משה רבינו את עם ישראל, פירט להם את כל העבירות והחטאים שעשו כמו שמתחיל מ'אלה הדברים' וגו', ולמה עשה כך, אלא שאם יבוא מקטרג וירצה לדבר רע על עם ישראל, יגידו לו שכל מה שיש לך לומר כבר נאמר ע"י משה רבינו בתוכחה, ואין לכם יותר מה להגיד, וכך אמר הרב מאפטא, מי שרוצה לדבר רע על הכולל בטבריה, ידע שכל מה שרק יאמר, כבר נאמר על ידי, כי כבר פירטתי את הכל. וסיפור זה סיפר הבית אברהם בשבת חזון, פרשת דברים.**

יהי אור

משנה תורה הוא בחינת תפילין של יד, והד' ספרים בחינת תפילין של ראש, לכן יש במשנה תורה כל הנאמר בד' ספרים הקודמים כמו בתפילין של יד שכל הד' פרשיות בבית א', ולכן נקרא **דברים** דברי תוכחות שהם מקרבין לבות בני ישראל אל התורה. כמ"ש בתפילין של יד וקשרתם והוא נגד הלב. ותפילין של ראש נגד המוח שהוא מדרגה שלמעלה וראו כל עמי הארץ כו' שם ה' נקרא עליך דרשו על תפילין של ראש, שכן היה הנהגת דור המדבר בהתגלות שלא כדרך הטבע, ומשנה תורה הוא

נערך ע"י הרה"ג אהרן מרדכי גרין שליט"א - רב ומו"צ בקהילתנו

א. לימוד התורה ואמירת תהילים לאחר הצות היום.

א. נוהגים שלא ללמוד בערב תשעה באב מחצות היום ואילך, רק בדברים המותרים בתשעה באב. [רמ"א סימן תקנ"ג ס"ב. ובשו"ת חת"ס או"ח סק"ג כתב הטעם, דמה שלומד מחצות ואילך עדיין מחשבתו עליו והרהורו גבילה בלילה, ונכנס לאבילות בת"ב כשהוא שמח. מאידך הט"ז שם סק"ב כתב בשם המהרש"ל לפקפק על המנהג, וכן סבר המאמר מרדכי להתייר הלימוד, הו"ד בבה"ל באריכות, ונימוקו, לפי שמבאי לידי ביטול תורה להלומדים שמתרשלים ללמוד דברים המותרים בט"ב, דאין אדם לומד אלא מה שליבו חפץ, גם בערוך השולחן שם ס"ד כתב, דהלומד בערב ת"ב עד הלילה לא הפסיד שכרו. מכל מקום לענין מעשה, הורה בעל שבת הלוי, שלא ללמוד מחצות אלא בדברים שמותר ללמוד בת"ב, הו"ד במבית לוי ע' שצה].

ב. מותר לומר תהילים בערב תשעה באב, דאומרו דרך תחינה ובקשה. [שו"ת דברי מלאכי ח"ו ס"כ, וכן נהג החזון איש, הובא בקונטרס ההוספות לאורחות רבינו עני"ד].

ב. זמן אכילת סעודה המפסקת. והאם יש מצוה באכילתה.

א. נוהגים לאכול סעודה קבועה קודם מנחה, ואחר כך מתפללים מנחה, ואוכלים סעודה המפסקת, ומפסיקים לאכול מבעוד יום לפני שקיעת החמה. [רמ"א סימן תקנ"ג ס"ט].

ב. בסעודה שאוכל לפני מנחה, יזהר שלא ישביע את עצמו יותר מדאי, כדי שיוכל לאכול אחר המנחה סעודה המפסקת, שלא יהא כאכילה גסה וארעי. [מ"ב שם סק"ב].

ג. מצוה לאכול סעודה המפסקת. [שו"ת הלכות קטנות ח"ב סק"ה, הו"ד בבאר היטב שם סק"ג, ובכה"ח סק"ו. וכתב המשנה ברורה שם סק"ז, דכשטובל את הפת באפר, אומר זהו סעודת תשעה באב, ומקורו בירושלמי שהביא דכך היה מנהגו של רב. הו"ד בשע"צ שם סק"ב]. ובמקור חיים [שם בקיצור הלכות ס"א] כתב, שאין חיוב לאכול סעודה זו, ומכל מקום מנהגם של ישראל תורה.

ג. שלא לאכול בסעודה המפסקת שני תבשילין.

א. בסעודה המפסקת שאוכל אחר הצות, לא יאכל "שני תבשילין", כדי להרבות אבל, ולזכור חורבן הבית ויצטער עליו. [שו"ע ומ"ב שם ס"א].

ב. גם מי שאוכל סעודה המפסקת בלא פת, אין לו לאכול שני תבשילין. [שו"ת בצל החכמה ח"ד סנ"ה, ע"פ מה שכתבו הראשונים, דריבוי תבשילין היו דרך כבוד ותענוג, ומסיק שם, דנכון יותר ליטול הידים ולאכול פת בסעודה זו].

ג. פת, ומיני מאפה, אינם בכלל תבשיל, ולכן מותר לאכול פת או מיני מזונות עם עוד תבשיל. [א"א בוטשאטש שם].

ד. נכון שלא לאכול מיני מזונות הבאים לתענוג ולהנאה יתירה. [שו"ת התעוררות תשובה ח"ג סל"ט].

ה. הגדרת "תבשיל" הוא דוקא מאכל שנתבשל בכלי ראשון על האש, אולם הנתבשל על ידי מים רותחים שעירו עליו אפילו מכלי ראשון, אינו נחשב תבשיל. [א"א בוטשאטש שם].

ו. משקים שנתבשלו אינם בכלל תבשיל, ועל

כן גם מי שאכל תבשיל אחד, מותר לשתות אחר כך קפה או תה, דאינם בכלל תבשיל. [החיד"א במח"ב, הו"ד בשע"ת שם. ובשע"ת מצוינים בהלכה סק"ג סק"ג כתב עוד טעם בהיתר שתיית קפה ותה, דמה שנתבשל על ידי עירוי אינו בכלל תבשיל, כדלעיל].

ז. חביתה וביצה קשה נחשבים לשני תבשילין ואין לאכול שניהם בסעודה זו. [שו"ת אור לציון ח"ג פכ"ח ת"א].

ח. ביצה רכה וקשה אינם נחשבים לשני תבשילין ומותר לאכלם יחד, דכן הוא הדרך בבצים המתבשלים בקדירה, דחלקם קשים, וחלקם לא. [תורת חיים, סופר שם סק"ד].

ט. בלינצ'עס' ממולא בגבינה נחשב לתבשיל אחד, כיון שהדרך לאכלם יחד. [ערוך השולחן שם ס"ח].

י. פירות או ירקות חיים מותר לאכול אפילו כמה מינים. [שו"ע שם ס"ד, וירקות כבושים כמלפפון חמוץ, כתב בשע"ת ד"ה וכן, שאין לאכלם].

ד. אכילת דגים בסעודה המפסקת.

אין לאכול דגים בסעודה המפסקת, כיון שיש שמחה באכילתם. [שו"ע ומ"ב שם ס"ב]. ודגים שאינם חשובים כמו סרדינים, ממרחי טונה וכיוצא בזה, מותרים באכילה. [הגר"ש אלישיב, אשרי האיש ח"ג ע"ג פ"ב, והעיר הגר"מ סירוטה, דאם דינם כתבשיל, לא יוכל לאכול אחר כך ביצה באפר כדלהלן].

ה. שתיית משקים חשובים בסעודה המפסקת.

בסעודה המפסקת אין לשתות משקאות שיש בהם תענוג והנאה יתירה. [מאותו טעם שאין לאכול שני תבשילין, שע"ת שם, וע"פ המ"א שם שאסר לשתות שר, ועיין בשו"ת אור לציון שם ת"ג דכתב שלא לשתות משקאות כמו קולה].

ו. סדר אכילת סעודה המפסקת.

א. סעודה המפסקת אוכלים בישיבה על גבי הקרקע, [על פי קבלה יש לישב בהפסק משהו כמגבת וכיוצא בזה], או כסא נמוך שאינו גבוה יותר מג' טפחים, [בערך 30 ס"מ], כמו בתשעה באב, אולם בעת הסעודה אין צריך לחלוץ הנעלים. אחר הסעודה מותר לישב על כסא רגיל עד השקיעה. [שו"ע ורמ"א ומ"ב שם ס"ז].

ב. בסעודה המפסקת אוכלים ביצה קשה ומטבילים אותה באפר.

[רמ"א שם ס"ה, והגם שהרמ"א הביא רק המנהג לטבול הלחם באפר, במועד לכל חי להגר"ח פלאגי, ס"י אכ"ט כתב בשם ספר לב מבין, דהמנהג לטבול הביצה באפר. וכתב החיי אדם, דמי שאכל ביצה מבושלת, אין לו לאכול עוד תבשיל, ועיין בספר מקדש ישראל תשובה קפ"ו שכתב, דאם אוכל רק קצת מהביצה לשם קיום המנהג, אפשר דיכול לאכול עוד תבשיל].

ג. יש להיזהר שלא ישבו שלשה גדולים לאכול סעודה המפסקת יחד, כדי שלא יתחייבו בזימון, ובדיעבד גם אם ישבו ואכלו יחד, אין מזמנים. [שו"ע ומ"ב שם ס"ח].

הלכות הנוהגים בתשעה באב

א. דברים שמותר ללמוד בתשעה באב.

א. מגילת איכה, פירושיה ומדרשיה. ספר

איוב. תוכחות שבספר ירמיהו, ומדלגים פסוקי הנחמה. אגדות החורבן שב"הניזקין", פרק חמישי דגיטין, ובפרק "חלק" סוף סנהדרין. פרק שלישי דמועד קטן, "ואלו מגלחין", שעוסק בדיני אבל ומנוחה. תלמוד בבלי וירושלמי סוף מסכת תענית. הלכות תשעה באב, או"ח סימן תקמ"ט - תקס"א. הלכות אבילות, יו"ד סימן שמ - תג.

ב. ספרי מוסר ויראה ועובדות מצדיקים המעוררים לבו של אדם לתשובה, ודווקא כשאינם על דרך קושיות ותירוצים בפסוקים ומאמרי חכמינו וזכרונם לברכה.

ג. אמירת תהילים מותרת רק אחר הצות, ודוקא דרך בקשה, ודוקא מי שנוהג לומר כל יום. [שו"ע ומ"ב סימן תקנ"ד ס"א-ד, לוח דבר בעתו].

ד. אין אומרים ארבע פרשיות של תפילין, כשמניחים התפילין במנחה, דהלא כעת הוא רק כקורא בתורה ותלמוד תורה אסור כל היום. [מ"ב סימן תקנ"ה ס"ה, אמנם יש שנהגו לומר הארבע פרשיות].

ב. תענית תשעה באב.

א. קטנים עד גיל בר מצוה, אינם מתענים בתשעה באב אפילו תענית שעות, אמנם ראוי לחנכם שיאכלו רק מאכלים פשוטים כדי קיום הגוף. [מ"ב סימן תק"ן ס"ה, מהרש"ם בדע"ת סימן תקנ"ד ס"ו]. והוראת הגר"ש ז"א אויערבאך, שבליילה אפשר לחנכם להתענות, דתענית לילה אינו בכלל תענית שעות, שהרי אכלו ממש לפני כן, ואם הילד רעב או צמא, אין לענותו. [שלמי מועד עת"צ].

ב. תענית תשעה באב, אין בו דין אכילה שיעורים, ומי שאסור לו להתענות, יכול לאכול כרגיל, ואינו מחויב לצמצם באכילתו, אמנם ראוי שלא לאכול מעדנים. [שו"ע סימן תקנ"ד ס"ה, שו"ת אבני נור או"ח סתק"מ, נשמת אברהם ח"ד סתקנ"ד סק"א בשם הגר"ש ז"א אויערבאך, הגר"י פישר בהליכות אבן ישראל ע' שנט].

ג. חולה, אפילו אין בו סכנה, פטור מלהתענות. [שו"ע ומ"ב שם ס"ו]. וראוי לעשות בזה שאלת רב.

ד. כתב בשו"ת אבן ישראל [ח"ט סימן ס"ב או"י]: מעוברת אסורה להתענות בתשעה באב, ואין כאן דין שיעורים, כי במקום סכנה לא גזרו חז"ל. [כמו שנפסק בשו"ע סימן תקנ"ד סעיף ו' דבמקום חולי לא גזרו רבנו, עכ"ל, וכן הובא בהליכות שלמה עת"ן מהגר"ש ז"א אויערבאך, שבזמנינו נהגו המורים בארץ ישראל להקל למעוברת שלא להתענות, מפני מוג אויר הקשה וחולשת הדורות, ולכמה שואלים התבטא: "אמי וזוגתי לא התענו בתשעה באב בימי עיבורי", והוראת בעל שבת הלוי, דמעוברת תתענה, ואם יש לה בעיה רפואית, או שאינה חשה בטוב, תעשה שאלת רב, מבית לוי].

ה. יולדת, עד שלושים יום אינה מתענה. ולכן יולדת שילדה בט' תמוז אינה מתענה בט' באב, כי חודש תמוז חסר, ונמצא שיום שלושים ללידתה חל בט' באב. [ערוך השולחן שם ס"ח, הליכות אבן ישראל ע"ש, חוט שני שבת ח"ד ע"ס].

ו. מניקה, מתענה בתשעה באב, ואם מרגשת חולשה, או שיש חשש שיתמעט חלבה ולא תוכל להניק, מותרת לאכול ולשתות כפי

הצורך. [הליכות שלמה ע' תנא, ועיין בשע"ת שם סק"ו, ובבה"ל סימן תרי"ד מה מעוברות ומיניקות].

ז. מי שהותר לו לאכול, ורוצה ליטול ידיו לסעודה, הרי זה נוטל את כל היד עד הפרק, כדין נטילת ידים לסעודה, דאין זה רחיצה של תענוג. [שש"כ פל"ט ס"א בשם הגרש"ז אויערבאך].

ג. איסור רחיצה.

א. כתב השו"ע [סימן תקנ"ז]: רחיצה אסורה בתשעה באב, בין בחמין בין בצונן, אפילו להושיט אצבעו במים אסור.

ב. רחיצה לצורך העברת לכלוך מותרת, דאינו רחיצה של תענוג, וירחץ רק לפי הצורך להעביר הלכלוך. [שם ס"ט].

ג. נשים המבשלות וצריכות לרחוץ המאכלים, אף דממילא רוחצת גם ידה, מותר. [מ"ב שם].

ד. מי שהחליף טיטול לתינוק, יכול לרחוץ ידיו גם עם סבון. [שו"ת אור לציון ח"ג פכ"ט].

ה. מותר לנטוף את הפה לצורך בריאות כשיש לו מזה צער גדול. [מ"ב ס' תקס"ו סק"א, שו"ת מנחת יצחק ח"ד סק"ט].

ו. מותר להשתמש במתיז מים הנקרא "בידן" לצורך נקיות הגוף לאחר שעשה צרכיו, דאינו רחיצה של תענוג. [שו"ת שבט הקהתי ח"ד סימן קסה או"ג].

ז. נטילת ידים שחרית, ולפני תפלת מנחה, והיוצא מבית הכסא, ומי שנגע ידיו במקומות המכוסים, נוטל ידיו רק עד סוף קשרי אצבעותיו. וכהו לפני שעולה לדוכן, נוטל את ידיו עד הפרק. ונהגו במוצאי תשעה באב לפני תפלת מעריב, ליטול הידים ג' פעמים לסירוגין עד הפרק כיון שכל היום לא נטלו רק עד סוף קשרי אצבעותיו. [שו"ע שם ס"ו, ופסקי תשובות שם].

ד. איסור סיכה - איפור לנשים, מריחת משחה.

א. אין לנשים לצבוע פניהם במיני איפור. [נטעי גבריאל עת"ד בשם בעל האגרות משה].

ב. מותר למרוח משחה לצורך רפואה. [מבית לוי עש"ח].

ה. התזת חומר ריחני.

מותר להתיז חומר ריחני להעביר ריח רע שנוצר בבית או בבית הכסא. [נטעי גבריאל שם].

התזת בושם על הגוף, הוראת הגרש"ז

אויערבאך, שלכתחילה אין להקל בזה, אלא במקום הצורך. [שלמי מועד עתצ"ה].

ו. איסור עישון.

כתב הרמ"א [בסימן תקנה ס"ב]: וימעט אדם מכבודו ומהנאתו בתשעה באב בכל מה שאפשר. ולכן אסור לעשן בתשעה באב, ומי שדחוק לו, שמורגל בו ביותר, יש להקל לאחר חצות, בצנעא בתוך ביתו. [מ"ב שם]. וכמה מגדולי הפוסקים כתבו להקל בזה גם בליל תשעה באב וביומו לאלו המעשנים לא לשם תענוג אלא לצורך בריאותם כגון לפעולת המעיים וכיוצא בזה, ודוקא בצנעא ולא בבית הכנסת בזמן אמירת הקינות שבוה מראה כאילו מסיח דעתו מן האבילות. [פסקי תשובות שם ובהע'].

ז. איסור אמירת שלום, טיול, ושחוק, קבלת התפלה בתשעה באב.

א. אין לומר שלום בתשעה באב, ולעם הארץ שאינו יודע שאסור לומר שלום, נכון להודיע שבתשעה באב אסור לומר שלום, כדי שלא יבוא לשנאתו על ידי זה. [שו"ע ומ"ב סימן תקנ"ד ס"כ].

ב. כתב השו"ע [שם סכ"א]: יש מי שאומר שלא ילך ויטייל בשוק, כדי שלא יבוא לידי שחוק וקלות והתול. [והרמ"א ס"ס תקנ"ג כבר אסר דברים אלו אפילו בערב תשעה באב].

ג. כתב השו"ע [סי' תקנ"ט ס"ה] בשעת הקינות אסור לספר דבר ולצאת חוץ, כדי שלא יפסיק לבו מן האבל.

ד. והובא בספר אמרי פנחס בשם הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זיע"א: בתשעה באב, לשחוק - "אין לאך טאהן", הוא סכנת נפשות, כי כשאדם במקום המלך אזי הוא נשמר...

ה. בתשעה באב כשיושבין על הארץ, יכולים לפעול אצל השי"ת בתפילה מה שצריכים. [לשון האמרי פנחס שם].

ח. עשיית מלאכה.

נוהגים שלא לעשות מלאכה, ושלא להתעסק במסחר בתשעה באב מהלילה עד חצות היום, ונהגו להחמיר בכל מלאכה שיש בו שיהוי קצת אפילו מעשה הדיוט, אולם מלאכה שאין בו שיהוי כהדלקת הנר, או קשירה, מותרת.

כל העושה מלאכה אפילו לאחר חצות שקובע עצמו למלאכה באופן שמסיח דעתו מאבילות, אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה. [שו"ע רמ"א ומ"ב שם סע' כב-כד, ובסימן תקנ"ט ס"י כתב השר"ע, דנוהגים שלא להכין צרכי הסעודה למוצאי הצום אלא אחר חצות היום].

ט. ישיבה על הארץ.

א. בליל תשעה באב, וביום עד חצות, צריך לישב על הארץ כמו אבל, ויכול לישב על ספסל נמוך אם קשה לו לישב על הארץ. [שו"ע רמ"א ומ"ב סימן תקנ"ט ס"ג]. ובשם החזון איש הובא [קרא עלי מועד פ"ח סק"ג] שאפשר לשבת על ספסל גבוה שלשה טפחים. [ובהליכות שלמה עתל"ו הביא דסבר הגרש"ז אויערבאך שאין צריך להקפיד שיהא הכסא נמוך מג' טפחים דלא מובא כן בפוסקים, אלא העיקר שיהא נמוך מהרגלי].

ב. זקן או חולה שקשה להם לישב גם על ספסל נמוך, כתב הערוך השולחן [יו"ד סימן שפ"ז ס"ג] לענין דיני אבל, שמי שבריאיותו חלשה או אשה מעוברת יכולים לשבת על מקום גבוה.

ג. וכן המגביה ספר תורה, כתב הדרישה [יו"ד סימן שפ"ד] לגבי אבל שהגביה ספר תורה, שיכול לשבת במקום גבוה.

ד. סנדק בברית מילה, דעת הגר"ח קניבסקי שיכול לישב על כסא גבוה. [מ"ב מהדורות דרשון].

ה. הנוסע במכונית, מותר לשבת כרגיל. [הגרש"ז אויערבאך, הו"ד במ"ב מהו"ד]. ובאוטובוס, לדעת הגרש"ז אויערבאך [שם], אם יש אפשרות לעמוד, ראוי לעמוד, ולדעת הגר"ש אלישיב [שם], מותר לשבת, כיון שאין זה דרך תענוג, ובאופן זה לא תיקנו לישב על הקרקע.

י. מוצאי תשעה באב.

בתשעה באב לעת ערב הציתו אש בהיכל ונשרף עד שקיעת החמה ביום עשירי, ולכן נוהגים אבילות גם בליל מוצאי תשעה באב, עד חצות היום של יום העשירי, אמנם בשנה זו שחל מוצאי תשעה באב בליל שישי - ערב שבת, מותר להסתפר, לכבס, להתרחץ לכבוד שבת, מיד במוצאי התענית, אך שמיעת נגינה, אכילת בשר ושתיית יין מותר רק בערב שבת לאחר חצות. [שו"ע, רמ"א, מ"ב ובה"ל, סימן תקנ"ח. הוראת הגר"מ סירוטה].

קיצור שו"ע

יום שב' ק דברים ד' אב ה'תשפ"ג

סעיף י.

מתשע שעות זמניות ולמעלה, מצוה למנוע מלקבץ סעודה, אפלו מה שהוא רגיל בחל. וסעודה שאינו רגיל בה בחל אפלו היא סעודת מצוה, אם היה אפשר לעשותה ביום אחר, אסור לעשותה בערב שבת כל היום אפלו בבקר.

אך סעודת מצוה שזמנה קבוע היום, כגון מילה ופדיון הבן וכדומה, מותר. ומכל מקום נכון להקדימה בבקר ולא ירבה בה. ומכל שכן שלא לאכל אכילה גסה, כדי שאיכלו סעודת שבת לתאבון.

סעיף יא.

חייב כל אדם להשלים פרשיותיו עם הצבור, דהיינו שיקרא בכל שבוע פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום. ומיום ראשון ואילך חשוב עם הצבור (שקבר התחילו הצבור פרשה זו בשבת במנחה), אכל המצוה מן המבחר היא לקרותה בערב שבת אחר חצות היום. ויש לקרות כל פרשה דהיינו פתוחה או סתומה שתי פעמים ואחר כך התרגום עליה (כן הסכים הגאון מורנו הרב ר' אליהו מוילנא זצ"ל), ואפלו הפרשה מסימת באמצע פסוק יפסיק שם. ובגמרא יש לומר אחר התרגום פסוק אחד בתורה כדי לסיים בתורה. וטוב שלא יפסיק בשיחה בין הקריאה ונוהגין לקרות גם ההפטר. ויש נוהגין עוד לומר

סעיף יב.

מצוה על כל אדם לרחץ בכל ערב שבת פניו ידיו ורגליו בחמין. ואם אפשר ירחץ כל גופו בחמין, ויטבל את עצמו במקוה [והגאון מהרי"ע"ץ (מורנו הרב ר' יעקב בן צבי) כתב שלא ירחץ כל גופו משום דקשה לתשמיש באותו יום].

3

בס"ד,
עיר שק פרשת
דברים-שבת חזן
חש"ב

ההרשמה בעיצומה

מהרו להירשם

במספר טלפון: 054-8438382

דמי השתתפות: 100 ש"ח בלבד

**ניתן להירשם עד יום ראשון
פרשת עקב י"ב אב ה'תשע"ו**

בבית וקיי"ה ירושלים
זל"ה המבורג

וקראת לשבת עונג

הודעה דחופה ממערכת אהל מועד

היות והוצאת הגליון מידי שבוע בשבוע
נכרכת בטרחות גדולים
ובהוצאות כספיות מרובות

על כן חובה על כל קורא

ללא יוצא מן הכלל לתת הוראת קבע
למען המשך החזקת הגליון
בסכום של לכה פ"פ 30 ש"ח לחודש

ניתן לתרום בנדירים פלוס ע"ש אהל מועד
או אצל משב"ק כ"ק אד"ש הרב אהרן לוסטיג שליט"א

ויה"ר שזכות רבוה"ק וזכות הפצת דברי תורתם
יעמוד לכם ולזרעיתכם לישועה בכל מילי דמיטב
בני חיי ומזוני רווחי וכל טוב, אמן.

"ואהבת לרעך כמוך": אבקש שלא לקחת יותר מגיליון אחד

ברכת מלך טוב המה ולגבית

ברגשי כבוד ויקר נשגור בזה כסא דברכות
קדם האי גברא רבא, המופלא ומופלג בכל
מכני התורה, חריף ובקי טובא, ידיו רב
רב לו לעסיקי שמעתתא אליבא דהלכתא
שוקד יומם ולילה על התורה ועל העבודה
ביני עמודי דגרסי, צנא מלא ספרא, אהוב
על המקום ואהוב על הבריות

הה"ר דוד שמעון קורנבליט שליט"א
מרבני אנ"ש

ולאביו ידידו הנכבד מחשובי אנ"ש

הה"ח ר' אהרן שמואל שליט"א

ולזקינו ידידו הנכבד מחשובי ומפארי אנ"ש

הרה"ח המפור' ר' ברוך יצחק שליט"א

ולחמיו ידידו הנכבד מחשובי ומפארי אנ"ש

הגה"ח רבי משה קורנבליט שליט"א

לרגל שמחת הולדת הבת הנכדה הנינה

יה"ר שייכו לרוות רוב נחת ממנו ומכל

יוצ"ח מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

שמחת הקידושא רבה בשב"ק

בבית מדרשינו הגדול בבית שמש

תנו בקוד לתורה

נפתח פינו בהלל וזמרה, שישו ושמחו
בשמחת התורה כי היא לנו עוז ואורה,
תורת ה' תמימה עיניים מאירה, נותנת
עושר וכבוד וחיים ותפארה, ברכותינו
מעומק לבנו נשגרה, קדם האי צורבא
דרבנן חתן התורה, משופרי דשופרא
עליו את ההלל אין לגומרה, חכמת אדם
פניו מאירה, שמו הטוב נודע בשערה

הה"ר ישעיה פליישמן שליט"א

בן הה"ח רבי מרדכי שליט"א

מטובי אנ"ש האברכים בעירנו בית שמש

שזכה לעמוד בכור המבחן

על כל הלכות יו"ד ח"ב

ישא ברכה מאת ה', ויזכה להגדיל

תורה ולהאדירה, ללמוד וללמד לשמור

ולעשות מתוך הרחבת הדעת, ויתברך

בכל מילי דמיטב בני בריכי חיי אריכי

ומזוני רויח, ונוכה כלנו יחד במהרה

לאורו של משיח במהרה בימינו

ברכת מלך טוב המה ולגבית

לידידו הנכבד האברך החשוב
שוקד על התורה ועל העבודה בבית
מדרשינו הגדול, פאר המעלות והמידות,
יראת ה' היא אוצרו

הר"ד יוסף שמעון כהן הי"ו

ולאביו ידידו הנכבד מחשובי אנ"ש

הה"ר שמואל יעקב שליט"א

ולחמיו ידידו הנכבד

הרה"ח ר' משה וינברג שליט"א

לרגל שמחת הולדת הבת הנכדה

יה"ר שייכו לרוות רוב נחת ממנו ומכל

יוצ"ח מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

שמחת הקידושא רבה בשב"ק

בבית מדרשינו הגדול בבית שמש

לעילוי נשמת

האשה הצוה"ח

מרת חנה ע"ה

בת הרה"ח

ר' אברהם מאיר

נלב"ע ז' מנ"א תשמ"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בניה החשובים
ידידו הנכבדים והמסורים
העומדים לימנו בכל עת

גם אני קבתי ע"ע

כהוראת ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א:
החסידי זכויות
ולברך 'ברכת המזון מתוך הסידור'
לישועת ולרפואת הכלל והפרט

נא להרבות בתפילה

לרפואת חברינו היקר האברך

יעקב בן מחלה

ה' ירפאהו ויחלימהו בתושח"י

הננו להודיע כי לרגל יומא דהילולא קדישא של "האר"י הקדוש" זיע"א

יערוך כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א את שולחנו הטהור בבית מדרשינו "תפלה למושה" - צפת

ביום ראשון ה' אב פ' דברים - תפילת מנחה בשעה 7:00

כל הרוצה להעמיד יין בשולחנו הטהור לכבוד בעל הילולא להיושע בדבר ישועה ורחמים, ע"ס 100 ש"ח

יכול לפנות לגבאי ר' משה לוסטיג 050-4184053 או בנדירים פלוס ע"ש בית המדרש "תפלה למושה" לעלוב צפת

מהדורת ביתר לזכות צבי בן מרים ומשפחתו וכיו"ח להצלחה גדולה ברוחניות וגשמיות

ניתן לקבל את הגליון בכתובת מייל: 6438838@gmail.com

ניתן לתרום למען החזקת הגליון, וזיכוי הרבים בהפצת תורה

וחסידות, לזכות, להצלחה, לרפואה, לעי"ן

בכל עמדות 'נדירים פלוס' - ע"ש 'אהל מועד'

או בנק דיסקונט, סניף 139, חש' 171396512, ע"ש ד. לוסטיג

© כל הזכויות שמורות למערכת גליון 'אהל מועד'
ואין רשות להעתיק בלי רשות מהמו"ל בטל': 052-7160388

לעילוי נשמת איש החסד
הר"ר רפאל ב"ר חיים יעקב הלפרין ז"ל

לעילוי נשמת איש החסד
הר"ר פנחס גרשון ב"ר אברהם לנברג ז"ל